

EESTI PÄEVA- LEHT

ESTNISK DAGBLADET

Laupäeval, 24. juulil 1971

Nr. 58 (3643)

13. aastakäik

Els Vaarmani stipendiaadid Aro ja Moritz

Eesti Kultuuri Koondise Kultuurifondi Toimikond oma koosolekul 8. juulil 1971 jaotas Sihtasutuse poolt 1971. aastaks määratud summa, 4 000 krooni, stipendiumideks Helle Aro-Cervinile — 2500 krooni edasiõppimiseks laulu alal Salzburgi Mozarteumis, ja Nils Moritzale — 1500 krooni edasiõppimiseks lavakujunduse ja rezhii alal.

Stipendiumid antakse välja Erich ja Els Kaljot-Vaarmani korrektiivse testamendi alusel igal aastal. Ooperilauljanna Els Vaarmani mälestuse tähistamiseks, kelle surmast möödub sel aastal viis aastat.

Helle Aro-Cervin, 28 a., on lõpetanud Göteborgi Konservatooriumi pedagoogika ja soololaulu alal. Õpinud stipendiaadina Kuningl. Flaami Konservatooriumis. Töötab muusika õpetajana Falkenbergis. 1968. aastal sai ta E. Kultuuri Koondise Priit Hallapi nimelise sihtstipendiumi. Stockholmis on ta esinenud eestlastele 1968 ja 1971 solistina St. Eesti Meeskoori kontsertidel, suure menuga.

Viimase esinemise puhul kirjutas E. Reining Eesti Päevalehes: "Oma nõudlik kava — A. Vivaldi "Altra aria dell vagante", E. Griegi "Solveigi laul" Per Gyntist ning "Ret-siatiiv" ja aaria" J. Haydeni oratoriumist "Loomine" — esitas solist silmapaistva menuga. Ta "Solveigi laul" oli väike meisterteos teostuselt ja meeleolu haaravuselt. Saalis tek-

kis hõrvevaikus ja kuulaja silmi pinges — laval sündiv looming haaras ja erutas kaasa elama. Helle Aro-Cervini esinemisest jäi õhkuma midagi erilaadset, kunstilist tõsidust ja meeleolulist sügavust."

Helle Aro-Cervin on esinenud solistina paljudel kirikukontsertidel Rootsis ja ka Saksamaal. Praegu võtab ta osa Salzburgis toimuvast "Internationale Sommer-Akademie Mozarteumi kursustest, mille toetusel EKK poolt antav stipendium on määratud.

Nils Moritz, 27 a., on töötanud pikemat aega Stockholmis Marionetteatris, kui dekorator, nukumängija, näitleja ja reshissöör. Samaaegselt on lõpetanud kursuse mülmik M. Meschke juures. On õppinud klassikalist ja moodsat balletti.

On kaasa töötanud Eesti Teatris dekoratsioonina ja näitlejana 7 aastat, kusjuures ühel korral reshissöörina — Arvo Mägi: "Kihlus" 1971.a. Stipendium on määratud edasiõppimiseks lavakujunduse ja rezhii alal.

EESTLANE SAKSA MAAILMARUUMI PROJEKTI JUHT

WASHINGTON, D.C. (VES) — Hiljuti viibis Washingtoni läheduses Goddardi nimelises NASA maailmaruumi-lennu keskses tehnikalist läbirääkimistel eestlane Ants Kutzer Sakamaal. Ants Kutzer on satelliidi projekt "Helios'e" direktor Lääne-Saksa Maailmaruumi Uurimiskeskuses (Gesellschaft für Weltraumforschung — GfW), asukohaga Bonn'is ja omab pikaajalise praktika satelliidi-projektide alal.

"Helios" — nagu ta nimi ütleb — on teaduslik projekt päikese uurimiseks. Oma ordiidi lähimas punktis (periheelis) mööb "Helios" oma kümne põhilise sügavruumi uurimise eksperimendiga päikeseistemei omadusi planeet Merkuri ja päikese vahel.

Nii oma eksperimendide arvu kui ka mitmekülguse ja laia haaravuse poolest on "Helios" oma alal esmakordse tähtsusega. Majandusliku osatähtsuse poolest on "Helios" suurim Saksamaal, omal fahalisel proportsiooni suhtes vahel kutsutud "Saksamaa Apollo projektiks". Projektile määratud summa ületab 200 miljonit Saksaa marka.

Omapäraseks muudab "Helios'e"

satumti asjaolu, et kogu projekt on esimeseks suureks Lääne-Saksa ja USA ühisettevõtteks maailmaruumis.

Koostöösse on kaasa haaratud nii riiklikud asutised (NASA ja GfW), kui ka mõelma riigi ülikoolide teadlased ning eratööstus. Ameerika poolelt on projekti läbiviimise juures tööl General Electric, kuna Saksamaal töötab selle kallal riida hästituntud lennukitehased nagu Messerschmitt, Junkers jne.

Saksa satelliidiga seoses olevatest läbirääkimistest võttis osa 65 saksa teadlast ja insenerit, plus 75 esindajat NASA-st ja USA lennutoöstusest. NASA läbikandjas nende läbirääkimise puhul ära toodud artikli juures esines ka pilt "Helios" projekti direktorist Ants Kutzerist.

KARL ASTI PÖRM tema soovi kohaselt ATLANDI VETTE

NEW YORK (YES) — Karl Asti viimsele teekonnale saatmine toimus New Yorgis pühapäeval, 11. juulil ilmaliku toiminguga Lexington aveniil asuvas Universaalkabelis seoses tema põrnu kremeerimisega. Vastavalt kirjaniku viimsele tahtele puistatakse tema tuhastatud põrm Atlandi voogudesse. "Karl Asti surmimise ja arendamistest," ütles kadunu kirstu juures Eesti Vabariigi esindaja Ernst Jaakson, tuues talle austust ja tänu esit rahva nimel.

Karl Asti surm 9. juuli hommikul kell 6 ei tulnud üllatusena tema lähematele. Raske haigus sundis ta kolm nädalat tagasi haiglasse, kust ta aga nädalase viibimise järele koju saadeti, kuna ravi ei olnud enam võimalik.

Karl Ast oli teadlik, mis teda ootab, teadmata aga, kui palju päevi talle oli veel antud. 9. juuli hommikul, pärast rasket heitlusi, lahkus Karl Ast igaveseks.

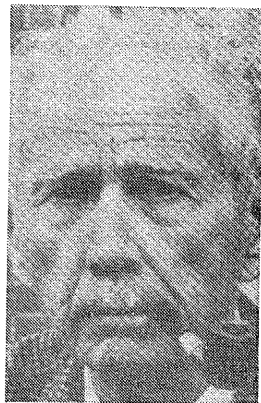
Tema abikaasa oli ta juures. Viimasele oli kadunu annud juhised, kuidas teda tuleb matta.

New Yorgis levis teade Karl Asti surmast kulutulena. Pühapäevasele leinakogunemisele olid saabunud peale leinava perekonna sõbrad ja tuttavad, E. V. esindaja Ernst Jaakson, end. parlamendiliikmed Leonhard Vahter, Aleksander Suurkivi ja A. Mekkart ja rohkeid teisi avaliku elu inimesi.

Leinaliste kogunemist pruunis kirstus puhkava kirjaniku ümber, mida katsid punased roosid, saatsid valgesid oreli helid — improvisatsioonid eesti rahvamuusikast ja klassikalistest leinaviisidest. Kirstu peatsisse oli asetatud leinalindiga sinimustvalge eesti rahvuslipp.

Lähemalt leinatulustest leheküljel 5.

• Eve Maire (n-na Ilves) ja Peep Rebassoole sündis West Sand Lake's New Yorgi osariigis poeg Leho Kalju.



Viimane ülevõtte 85-aastasest Karl Astist.

Proklameeriti Eesti Nädal Los Angelesis

LOS ANGELES (EPL) — Kuuvahetusel algas Los Angelesis suurejooneline Eesti Nädal, mille proklameerimine toimus raeokas 30. juunil — kutsud oli üleilmanna Sam Yorty isiklikult välja saatnud. Raeokas heistsi nädala alguse tähistamiseks sinimustvalge trikoloori, millist tseremoniat juhtis abilinnapea Edward Martinez. Los Angelesi linna politseorkester mängis "Mu isamaa, mu õnn ja rõõm" ning "Su üle Jumal valvaku". Lipuheiskajaiks olid Eesti organisatsioonide liit läänerranikult esimees Eero Omri, Eesti Rahvuskomitee USA's esimees Heikki Leesment ja Eesti Vabariigi asekonsul Ernst Laur.

Järgnes USA hümn ja üleilmanna proklamatsiooni ettelugemine Eesti Nädala väljakulutamise kohta, milles üteldi:

"Kuna eestlased esindavad üht vanimat tsivilisatsiooni, ühendatud traditsioonides, keeles, kultuuris ja rahvuslikus omapärs rohkem kui neli tuhat aastat ning kuna Teise Maailmasõja ajal vene väed vägivalduselt okupeerisid Eesti ning, sellega riivasid Eesti Vabariigi suveräämsust ning kuna Ameerika Ühendriigid tunnustavad Eesti iseseisvust ja peavad diplomaatlikku ühendust Vaba Eesti diplomaatlik-

kude esindajatega ning, kuna ameerika ja Kanada kodanikud Kalifornias, Oregonis, Washingtonis, Briti Kolumbias ja paljudes teistes kohtades üle terve Põhja Ameerika mandri kogunevad Los Angelese linna 30. juunist kuni 5. juulini, 1971, et pühitseda Läänerraniku Eesti Päevi ning, kuna Eesti Päevade mõtteks on alles hoida eestluse vaimu ja vabaduse mõtet, sellepärast olgu otsustatud, et andes välja selle resolutsiooni, Los

Jürg. lhk. 7.

Helle Aro, 28.



Nils Moritz, 27.

Kubernereri keeldumine ikestatute nädalast

PHILADELPHIA (EPL) — USA-s oli ikestatud rahvaste organisatsioonidele suureks üllatuseks Pennsylvania osariigi kyberneri Shapi avalik keeldumine ikestatute Nädala väljakulutamisest.

Märgitakse, et see on esmakordne juhtum Pennsylvania osariigis, alates aastast 1959, mil Kongressi otsusega välja kuulutati ja loodi ikestatud Rahvaste Nädal ja sama otsusega kohustati presidenti seda välja kuulutama juulis igal aastal Kuberneril Shapi teisel arvamisel kui USA rahvasindus ja miljonid ameeriklased.

Kubernereri otsus, mis teatavaks sai Philadelphia's tegutsedale "Captive Nations Committee'le", mille esimeheks on dr. Austin J. App ja auesimeesteks George Meany (AFL-CIO president), dr. Lev E. Dobriansky (prof.) ja Philadelphia linnapea James H. J. Tate, kutsus esile suure pahameele kõikides ikestatuist pärinevatele ja sellele ei leita ühtegi loobilist põhjendust.

Vaatamata kuberner Shappi käitumisele leidis Philadelphia's aset ikestatud Rahvaste Nädala väljakulutamine. See toimus kolmapäeval, 14. juulil Philadelphia linnapea J. H. Tate osavõtul.

Vene uusim mererehv Läänemeres

KOPENHAAGEN (EPL) — Taani ajalehed avaldasid esimesi pilte uuest N. Liidu Läänemere-rehvast. Tegemist on täiesti uut tüüpi ja läänes veel tundmatu sõjalaevatüübiga, mis ootamatult läbis Suure Beldi. Laev kandis numbrit 500 ja selle nime ei õnnestunud kindlaks teha.

NATO eksperdid klassifitseerivad umbes 4000-tonnise vene sõjalaeva "raketikorvetiks", mis aga, nagu selgus fotodest, kannab peale raketirelvastuse ka konventsionaalseid relvi, nagu 86 mm õhutõrjekahureid. Raske raketide laskesuutl arvestatult 80 kilomeetrit. Raketirampide kõrval on laev varustatud ka allveelaevahävitamiskahureid. Antris on platform, oletavasti helikopterite jaoks.



Kalifornia kuberner Ronald Reagan, omaaegne tuntud filmitäht: "Eestlased on rikkastatud Kalifornia kultuuri ja heaolu..."

EPL 24. juulil 1971

MADALRÕHKKOND

OECD, Rahvusvahelise Majandusliku Koostöö Organisatsiooni, hoiatused takerduvast majandusest Rootsis, leidsid need kinnitamist ka Rootsi oma Konjunktuuriinstituudi raportis — pessimistlikumaid viimastel aastatel. Esimest korda Rootsi ajaloos konstateeritakse tööstusproduktiooni vähenemist aasta esimese ja teise kvartali vahel, konjunktuuri halvenemine toimub kiiresti ja Rootsi on praegu samal tasemel, kui 1967/68 aasta madalaimal momendil. Produktiooni vähenemine annab end loomulikult tunda ka töövõtjate töövõimaluste osas — need on vähenenud ja kui uskuda Tööturvalisuse prognoosi, siis võib töötuse volitium juba eesoleval talvel läheneda 100 000-le (kuni 90 000 ütleb asutus), 14 protsenti tööstusest on Konjunktuuriinstituudile raporteerinud kartustest, et nad peavad teisel poolaastal veelgi piirama oma tegevust. Kogu konjunktuuriplii mõjub pessimistlikumana kui juunikuu arvati. Statistikaalitsuse arvestuse järele oli juunis tootainde tööpudus 93 000 inimest, samal ajal kui Tööturvalisus näitas ainult 48 000 töötut; vahe on tingitud sellest, et statistikaalitsus käsitleb faktiliselt, tööturvalisust ainult töömehete registreeritud tööpudust.

Valitsus on aastate jooksul rõhutanud, et ta poliitika aluseks on võimalikult maksimaalne töötöö paigutamine. Ometi on äkki tekkinud olukord, kus tööpudus markantsesti tõstab pead. Miks? See näib juhtuvat olukorrast, et valitsusvõim, kes siiani inflatsiooniga reguleeris majanduslikku arengut, vastupidiselt viimase ajal kasutas deflationistlikku poliitikat, et parandada sise- ja väliskaubanduse suhet ja krooni väärtust. Sisemaa ostujõu kärpimisele sunniti ettevõtteid otsima välisruumid ja see valitsuse eesmärk on saavutatudki teatud määral — töötuse kasvu hinnaga. Sealjuures on loodetud, et pärast kollektiivlepingute sõlmimist, kui töötajad saavad tagantjärele oma palgalisad, mõjub see taas sisetarbimist tõstvat. Kui suureks aga need mõjud kujunevad, ei ole selge. Osalet sööb progressiivne maksustustem suurel osal töövõtjatel palgatõusud ära, teisel poolt on töövõtjad oma isikliku majanduses muutunud tagasihoidlikumaks, eriti aga alarmeerivate raportide puhul tööpudus kasvamisest ja konjunktuuri halvenemisest.

Selles olukorras on töönduselu muutunud rahutuks, mis võibolla veel kord alla kriipsutab seda usalduse puudust, mis on Rootsis viimase ajal tekkinud ühel poolt töötuse-ettevõtluse ja teisel poolt valitsusvõimu poliitiliste plaanide vahel. Kui kaugele minnakse sotsialiseerimise, ettevõtete juhtimise kontrollimise jne? Asi näis oma loomuliku lahenduse leidvat riigiettevõtete kasvavate raskustes ja tööstusministri paigutamises välisministri kohale, kuna just tema oli "uue poliitika" nimimärgis. Umbusaldus ei ole aga kaugeltki valibunud ja ei vaibugi enne, kui valitsusvõim praktiliste sammudega asub usaldust tugevdama. Mida

siis töönduselu nõuab? Industriföbündeti direktor Axel Iveröb on OECD, Konjunktuuriinstituudi ning Tööturvalisuse raportide taustal välja tulnud asja tõsisest eriti allakriipsutava nõudmisega: tuleb puhkusele läinud riigipäev erakordsele isikujärgule kutsuda, et otsustada vajalikud muudatused poliitikas. Industriföbündet nõuab kiireid samme majanduse aktiveerimiseks, kusjuures soodustavaiks abinõudeks oleksid ajutine kaibemaksu alandamine, tööandjate 2-protsendilise maksu kaotamine palgakadelt, energiamaaksu vähendamine ja investeerimisfondide vabaks andmine.

Majandusminister on ühes kommenteerimis tagasi lükanud nõudmist riigipäeva erisessiooniks — valitsusel olevat küllaldaselt volitused vajalike sammude astumiseks, mida konjunktuuri muudatused tingivad. Valitsuse liikmed tulidki puhkusele kokku, et neid samme arutada.

Kas aga valitsuse sammud kujunevad küllaldaselt? Industriföbündeti retsepti kõrval on näkkes Tööturvalisus omalt poolt leidnud, et asja saaks parandada suuremate hädabaitõkkeditega, elamuhoitamis intensiivistamisega ja avaliku sektori aktiveerimisega. Poliitiliste erakondade esindajad opositiooni poolt on esitanud veel nõudmisi diskontoprotsendi alandamiseks. Nii on valitsusele nõu antud mitmel poolt, kuid valitsus peab teisel poolt mõtlema, kuidas ta toime tuleb riigi eelarvega, kui näit. otsustatakse ulatuslikud pehmendused maksudeks. Otsustamine on eide pöörugi kerge. Olulisim on muidugi tagasi anda, töönduslele usk, et majanduslik ekspandeerimine pikemas perspektiivis tasub end ja ei pöördu poliitiliste majanduse ümberorganisereimisplaanidele. Kogu olukorras on psühholoogiline moment oluline nii ettevõtluse kui ka tarbijakonna poolel. See aitab hajutada kerkivat madalrõhkkonda.

R.L.A.

NAIVSUS

Stalini tuntud parool "Läänemeri-rahumeri" on juba aastakümneid esimest korda leidnud Ida-Saksamaal Rostocki organisatsioonide n.n. Läänemeri-nädalatel, kuhu siis koguneb kommunistlike esindajaid nii satelliitriikidest, Venemaalt kui ka Soomest ja Skandinaaviast. Tänavu võisid korraldajad rahuldustunda oma edude hulka kirjutada 16 rootsi riigipäevalikme osavõtu sellest propagandafestivalist. Veel enam — nad jõudsid isegi oma propagandas seletada, et külastavad rootslased on päri Ida-Saksamaa de jure tunnustamisega Rootsi poolt, kuigi osavõtjad kogu eranditult e'avad, ja nad end selles leidsid väljendanud.

Üldse peab küsima, mis oli riigipäevalikmetel asja propagandapool, mille strateegiline eesmärk selgelt on ohtlik Rootsile? Ja kui mõned vasakpoolsed ajalehed rõhustavad, vajadust "dialoogi pidamiseks" kommunistlikele diktatuuridele, siis puhloogiliselt peaks nad sama dialoogi pidama ka mittekommunistlikele diktatuuridele. Millal käis Rootsi riigipäevadelegatsioon Hispaanias?

● Lafayette'is Indiana osariigis sündis Lia ja dr. Jaak Vilmsile teine poeg Toomas-Albert.

● Wolcottis Connecticutis osariigis laulatati Michael John Plant ja Reet Vahenurm.

● Tewsbury Massachusettis laulatati Hans Kivijärv ja Patricia Callan.

● Motoriaht "Marianne" pardal kihustus Lennart Olari ja Anette Ingemaa Lidingölt.

VÄLISKOMMENTAAR

UNISTUS RAHUST

Tende president Nixonii eelolevast külaskäigust Puna-Hiinasse on maailma paljudes osades leidnud vaimustatud vastukaja. Utelad, et see reis jätab varju kõik sõjajärgsele aastale aselleidunud tipptähtsusele Ida ja Lääne vahel. Liitunud Rahvaste peasekretär U Thant kõneleb "uuest peatükist rahvusvahelise suhtlemise ajaloos". Nixoni vastaskandidaat presidenti kohale George McGovern ütles loovat, et võibolla on algamas "terve mõistuse uus ajajärk". President Nixon ise tahab uskuda, et tegemist on reissiga rahu heaks, "rahkus mitte ainult meie generatsioone, vaid ka tulevastele sugupõlvadele sel maakeral, mida me kõik jagame".

Ametliku versiooni kohaselt on Puna-Hiina ja USA juhtide kohtamine kavatsatud selleks, et normaliseerida suhteid mõlema maa vahel ja vahetada mõtteid küsimustes, milledest mõlemad pooled on huvitatud. Lühike sõnastus jättis muidugi kü-

lalt ruumi mitmesugustele spekulatsioonidele. Et neid ära hoida, pidas president Nixon vajalikuks USA poliitikat võimalikult selgesti kokku võtta. Ta seletas, et suhete korraldamine Hiina rahvavabariigiga "ei toimu meie vanade sõprade arvel". See pole ka suunatud mõne muu maa vastu. "Me taotleme sõbralikke suhteid kõigi rahvastega. Iga rahvas võib olla meie sõber, ilma et olla mõne teise rahva vaenlane." Need sõnad olid nähtavasti mõeldud eeskätt mõnede maade rahustamiseks Puna-Hiina naabruses, nagu Rahvus-Hiina Formoosa saarel, Lõuna-Korea, Lõuna-Vietnam ja võibolla ka Nõukogude Liit.

Nagu vihe hiljem selgus, ei tulnud Washingtoni ja Pekingi üheaegselt teadamele paarikümne maa juhtidele niisama üllatavalt, nagu maailma avalikkusele üldiselt. President Nixon reiskavast olid ennakuul saanud informatsiooni nii USA keas-lased Põhja-Atlandi liidus kui Nõu-

kogude Liit, Rahvus-Hiina, Jaapan ja Austraalia. Reisi tähtaeg on esialgu veel laheline, kuid selle kindlaksmääramist ei tule arvatavasti kaua oodata. Raske pole ka reisi võimalikke tagajärgi ette näha, sest kui president Nixon üldse tahab suhtlemist Puna-Hiinaga normaliseerida, siis ei saa ka kõik vana Aasia ruum kehtima jääda.

Kõigepealt tundub tõenäolikuks, et Puna-Hiinale avaneb tee Lääne-Rahvaste hulka, mis aga ühtlasi tõstab üles Rahvus-Hiina probleemi, milles USA ja N. Liidu seisukohad on seni täiesti lahku läinud. Igatahes tähendab Puna-Hiina juurdutele kommunistliku rinde tugevneni maailmaorganisatsioon, mis ei tule kasuks üldsele rahule, vaid võib veelgi komplitseerida olukorda. Selle poolt kõneleb asjaolu, et kuigi N. Liit ja Puna-Hiina on kümneks aastat pidanud sõnaseis, pole Kremli võimurid kunagi lakanud nõudmast, et Puna-Hiina võetaks UNO liikmesriikide hulka. USA on seda nõudmist tõrjunud peamiselt väitega, et ühenduses Korea sõjaga on Puna-Hiina UNO otsusega tunnistanud agressoriks.

Teiseks on Puna-Hiina vahepeal koos N. Liiduga aktiivselt toetanud kommunistliku agressiooni Lõuna-Vietnami ja relvasaadetitega toitud mitmesugused rahutuskolvid mitmel pool maailmas. Kokku võttes on Puna-Hiinal ja N. Liidul sedaviisi praktiliselt olnud rohkem ühist kui seda, mis neid lahutab. Pealegi on jäanud kinnitamata kõik need teated, milledes ikka ja jälle kõnelid nõukogude vene vägede koondamist Puna-Hiina piirile. Inglise strateegiliste uurimiste instituti andmetel, mis oluliselt tuginevad NATO luurealikele, on pigem olnud tegemist petteliidid maailmiga, et eksitada maailma avalikkust arvamist kommunistliku agressiooni huvides.

Väärir märkimist, et aktiivse faasi lähenemisel Washingtoni ja Pekingi vahel juhatasid sisse puhahin-lased oma pingpongväljamänguga tänavu kevadel. See leidis soodsat vastukaja Ühendriikide elanikkonna hulgas ja tõmbas kiiresti kaasa ka ametlikud ringkonnad. Kui see väljamäng on nüüd viinud president Nixoni küllakutsumiseni, siis on punahinlased nähtavasti hakanud uskuma, et võibolla aitab see kaasa ameerika positsioonide lahkangutamiselle Aasias, mis niigi on lõunud kõikumaa. Unistus rahust tõtab igatahes jääda probleemiks, mille lahendamiseks puuduvad endiselt igasugused väljavaated.

A. K.

RAPORT MOSKVAST

Üks huvitavamaid raamatuid N. Liidu olude kohta "Moskva 1969" — raport från en observatör — P.A. Nordstedts förlag 1969 (inglis k. Message from Moscow by an observer — Jonathan Cape Ltd. 1969) on ilmunud ilma, et rootsi ajakirjanduses kehtiva kohaselt sellest oleks kirjutatud. Autor on anonüümne, et kaista oma ja allikate identiteeti. Ta elas Moskvast üliõpilasena viis aastat, mille tõttu tal olid suured võimalused luua kontakte harilikke venelastega.

Sündmused Tšehhis augustis 1968 on kirjeldatud kahest seisukohast: ühel poolt kuidas N. Liidu ajakirjandus reageeris ja teisel poolt kuidas reageerisid inimesed. KGB on ainuke võim N. Liidus ja raamatutes esineb näiteid, kuidas kutsutakse sala. politsei ja ülikeulalistele kutsutud tudengite vahel toimusid.

Tabavalt antakse edasi arenevast rassivaenu N. Liidus. Eriti mustad tudengid on vihatud, kuid ka hinalasi vihatakse ja üks populaarsematest anekdotidest käsitleb kuidas üks Hiina vanakaramiimüüja kuulutas: "Kuiust osast koosnev magamistoa mõõbel müüa. Sisustus: üks ölevaip ja viis Mao pilti".

Samuti viitab rahvas araablasi, kuna Venemaa alid neid vaatamata sellele, et rahval endal on puudus tarbekaubadest Raamatu järgi muutusid araabid populaarsemaks, kui nad olid araablast lõnud.

Kogu vaimne vastupanu režiimile on koondunud intelligentsi hulka. Harilikul rahval on küllalt tegemist, et elada oma igapäevast elu. Huvitat on ka, et ta ennustab üht kardetavat Stalini järglast Tolstolvis, kes on praegu Leningradi partei esimene

Kõige aktiivsemalt on Vietnamis toimunud võitlustest osa võtnud Lõuna-Korea üksused, kes on saanud hea väljaõppe ning on visad võitlejad. Lõuna-Korea on kaotanud Lõuna-Vietnami langenutena 3254 meest, Austraalia ligemale 400 meest ja Tai ainult 40 meest.

Uus-Meremaal on olnud Vietnamis 800 meest, kes on võidelnud peamiselt Austraalia üksuste koosseisus, mis on paisunud järk-järgult 8 000 mehele.

AGU KRIISA

Metsakodu leeri jumalateenistused

Ühenduses käimasoleva leeriõpetusega Metsakodus, toimub jumalateenistus pihhapiirval, 25. juulil kl. 12 Utvängstörpi kirikus, kus teenib õpetaja Voldegar Takkel.

Samal päeval on Metsakodus ka külastuspäev, kuhu on teretulnud kõik lastevanemad, noorte- ja Metsakodu-sõbrad lähedalt ja kaugelt. Leeriõpilaste õnnistamise jumalateenistus toimub laupäeval, 31. juulil kl. 13 Sandheimi kirikus. Teenivad õp. Artur Kõdar ja Voldegar Takkel, orell Priit Ardna.

● Montreali koguduse õpetaja Karl Raudsepp külastab juulis eesti kogudusi New Yorgis ja Lakewoodis.

● Üliõpilasvahetuse raames sõitis Lõunast Ingliseaalt New Yorki Helgi Luuk.

EESTI PÄEVALEHT

Eestiska Dagbladet
Peatoimetaja Juhana Kokla
Vastutav väljaandja
(ansv. utg.)
Arvi Moor

Toimetus ja talitus:
EESTI MAJAS Stockholm:
Wallingatan 32, 1 tr.
Postiaadress: Box 667
101 29 Stockholm 1
Telefon 21 84 46

Toimetaja Eskilstuna Jüri Aus
Andr. Eesti Päevaleht, Box 120,
631 02 Eskilstuna, tel. 616/14 77 72
Tellimispostigiro nr. 15 67 70-0
Kuulutusarvete postigiro 60 59 00
-0, Eesti Päevaleht Förlags AB, Stockholm

Tellimishinnad:
Aasta kr. 129:-
Termin (4 kuud) kr. 45:-
Kuu kr. 12:-

Väljaandja EESTI PÄEVALEHT FÖRLAGS AB

Trükkija: Eskilstuna-Kuriers
Tryckeri AB Eskilstuna 1971

Skandaal Soomes välisministriga

HELSINKI (EPL) — Soome välisminister Väinö Leskinen on põhjustanud skandaali oma liigse viinavõtmisega Rumennia riigijuhil Ceasescu ajajase külastajaks ajal. Välisminister lamab praegu haiglas avalikkusele teadmatu diagnoosiga, olles aga saanud kaks kuud haiguspuhkust. Kuna lugu on teatavaks saanud ka välisajakirjanikele, kes Soomes viibivad SALT-läbirääkimiste tõttu, siis peetakse võimalikuks, et Leskinen peab lahkuma.

Et Leskinen Ceasescu külastuse ajal sobimatult üles astus, paljastas teine nimekas sotsiaaldemokraat, prof. L. A. Puntilla Sotsiaaldemokraatide peahäälkandjaks avaldatud sõnavõttes Puntilla välja, et Leskineni haiguspuhkuse põhjuseks ei ole mitte luuvalu või midagi muud, nagu mõnelt poolt on mõista antud, vaid sootuks asjaolu, et minister, kes paar viimast kuud on mõistanud eemale hoidnud, taas jälle "kõmistas".

Nii siis on minister "töökohtal" lihasunud alkoholiga, mida tema erakonna seisukoha järele tavaliselt töömestele lubamatuks peetakse. Puntilla nõuab, et selle tõttu tuleb ka Leskinenil ametist lahkuda.

Siin on soome ajakirjandus märkinud, et Leskinen on kahel korral varem olnud seoses alkoholi asjadega, m. h. karistada saanud autojuhtimise eest pärast alkoholi võtmist.

"Uusi Suomi" on pühane Puntillale tema paljastuste pärast, kuna need kahjustavad Soome head nime. Ajaleht meenutab, et Puntilla võistleb Leskineniga sotsiaaldemokraatliku erakonna liidri kohta pärast, kust Paasio kavatseb lahkuda.

Välisministri mainet on kahjustanud ka tema intervjuu oma käimasoleva abielulahutuse teemal ühele Soome tuntuimale skandaalilehele.

Elmar Õun kasutas okupandi kirjastust

Okupeeritud Eestis ilmus Elmar Õuna romaan "Männid ja suits". Autor elab Stockholmis ja töötab pedagoogina ja tegemist on esimese raamatuga, mis põgenikuna läände tulnud kirjaniku poolt antakse teos kirjastada partei kontrolli all töötavale okupatsioonil "riiklikule kirjastusele". Autor käis selles asjas ise mõne aja eest oku. Eestis ja parteiühendajana "Rahva Hääl" pidas seda külastust nii oluliseks, et selles teatati esiküljel.

Elmar Õun saavutas omal ajal iseseisvas Eestis "Looduse" romaani võistluse kolmanda koha, temalt on hiljem ilmus vähe ilmunud. Paguluses ilmus temalt lasteraamat "Jänespoeg, kes luuletas".

Elmar Õuna romaani tutvustamiseks märgitakse okupeeritud Eestis: "Elmar Õun (sünd. 1906) elab 1941. aastast Rootsis ja töötab Stockholmis gümnaasiumiõpetajana. Romaan "Männid ja suits" ajalehes räägib on käesoleva sajandi teine aastakümne. Sündmuslik keskendub töölisliikumise

aktivisti Leo Vimpli ümber. Romaan lõpeb 1919. a. Eestimaale ametiühingute I kongressist osavõtnud Leo Vimpli vangistamise ja mõrvamisega Irhoska rabas. Kujundatud A. Vint. Kirjastus "Eesti Raamat". Trükitud 24000 eks. 216 lk. Hind 74 kop."

Nagu sellest näha, on romaani aine okupatsioonirežiimile suupärane. Okup. Eestis on küll varem paguluses asuvate kirjanike teoseid luba käsitama avaldatud uustrüki, neist ei ole aga keegi pöördunud ise sinna poole kirjastaja leidmiseks.

Dean Rusk: DOKUMENTIDE AVALDAMINE KAHETSETAV

WASHINGTON — Ühendriikide endine välisminister Dean Rusk, kes juhtis Ühendriikide välispoliitikat president Kennedy ja president Johnsoni ajal, on andnud ajakirjale U.S. News & World Report jutujamisse, milles ta kommenteerib Pentagoni salajaste dokumentide avaldamist ajakirjanduses. Endine minister mainib, et tema arvates oli nende dokumentide avaldamine kahetsusväärne, kuna see võtab valitsuselt tulevikus võimalused teiste valitsustega salajaste läbirääkimiste pidamiseks, mis on paljudel juhtudel väga oluline.

Käsitades Vietnami sõda, märgib Dean Rusk, et paljud inimesed unustavad olukorra, mis kümnend aastat tagasi oli selge kogu rahvale.

Kui Ho Chi-minh ei oleks saanud oma partisanisõjuriidid Lõuna-Vietnamsse, Laosesse ja Kambodžasse, siis ei oleks Vietnami olnud ühtegi ameerika sõdurit.

Ameeriklased ei läinud Vietnami selleks, et seda maad koloniseerida või seal oli otsida, vaid selleks, et vältida SEATO raamides ähvardava hädaohu ja agressiooni vastu. Ühendriikidele oli selge, et Kagu-Aasia kaitsmine oli oluline Ühendriikide julgeoleku seisukohalt lähtudes.

Dean Rusk mainib, et tol korral kaaluti valitsuses ja nõupidamisel presidendiga kõiki võimalusi, kuid kuskalt ei kerkinud üles teistsuguseid ideid Vietnami kriisi lahendamiseks.

Endine välisminister lükkab tagasi kõik süüdistused endise presidendi Johnsoni vastu, milles peitaks näidata, nagu oleks president oma otsuste tegemisel Kongressist mööda läinud.

Vastupidit: president pidas sageli nõu kongressi liikmetega ja küsis nende arvamist.

Dean Rusk väidab avameelselt, et ta alahindas Põhja-Vietnami vastupanuvõimet. Põhja-Vietnam on selles sõjas kaotanud 700 000 meest, mis Ühendriikide rahvarvule ümberarvestatult tähendaks 10 miljonit langenud Ühendriikides. See on kaotus, mida Ühendriikide rahvas kunagi poleks talunud.



Eksvõlisminister Dean Rusk

Oma õhuvõimade teostamiseks oli Ühendriikide juhtkond alati mures kaotuse pärast tsiviiltsükkel ridades ning paljudel juhtudel teatati pommitamistest lennukitega tsiviiltsükkel, mis andis aga Põhja-Vietnami sõjalisel juhtkonnale võimaluse vastavast abinõude tarvitusele võtmiseks ja sõjaliste seadmete evakueerimiseks.

Orjalaagri-lugu: "PUUDUVAD ALUSED VABASTAMISEKS ..."

Venemaal pööranda all väljaantav "Jooksvate sündmuste kroonika" toob oma järjekordses numbris, kus kirjutatakse Mordva orjalaagris kinnipeetavast politvangist, teate erirühmitajaga laagrist nr. 10 vangis olevast leedulasest Ludvika Simutise, 1935. a. sündinud L. Simutis on erirühmitajaga laagrisse müstetud kui aktiivne osavõtja pöörandusest organisatsioonist, mis kannab nime "Leedu vabadusliikumine". Ta aretati 1955. a. ja müsteti kohtu poolt mahalaaskmisele. Vene ülemnõukogu presiidium muutis surmaotsuse 25. a. vangistusse, saates noormehe erirühmitajaga ITS laagrisse (Ispravitelõi trudovoi lager — Parandus ja töölager).

Juulis 1970 esitas 15. a. selles orjalaagris viibinud L. Simutis Vene ülemnõukogu presiidiumile palve vabastamiseks, mida ülemnõukogu presiidium saab teha armuandmise korras.

Avalduses pihitud L. Simutis puhtsüdamlikult, et ta endiselt ei sümpatiseeri nõuk. võimu sündmuste tõttu tema nooruses. (Ta isa tapeti vene tshekkide poolt 1941. a. tema kaasmalaste, leedulaste perekonnad küüditati jne.) ja hilisemate läbielamuste tõttu orjalaagris (nälg, mõtetused 160 organisatsioonil jne.). Kuid nüüd ta loobub vene võimu vastastest võitlusest, kuna see osutub vasteteks Ka on 15 aastat vangipõlve tema tervise tüülikult loostanud, mispärast ta loobab palvega arvestamist.

Vastus, mis saabus L. Simutisele N. Vene peaprokuröri poolt oli lühike: Puuduvad alused asja uueks läbivaatamiseks.



- Tiina Mäge, kes õpib Universit. of Maryland'is võitis oma ülikoolivahelisele tennisturniirist ja tuli 1. kohale. Juba keskkoolis näitas Tiina suurt vahet spordi vastu, mida kinnitavad auhinnad tema toas. Tiina isa elektriks. Valter Mägi töötab Washingtonis peainseerina ja ema Selma Kongressi raamatukokas.
- Washingtonis süütsid Shvetsi, Saksamaale ja Austraaliasse mag. Juhan Jaakson ja tema abikaasa Ülle.

Balti raadiosaated RADIO LIBERTY?

WASHINGTON (VES) — Connecticuti delegaat Robert Steele on viimastel päevadel Esindajatekogu kaks korda sõna võtnud Free Europe ja Radio Liberty raadiosaadete küsimuses, mis tervalt täiusis päevakorralle kui New Jersey senator Clifford P. Case Senatits esines paljastusega, et need raadiosaated finantseerib Keskküureagentuur CIA. Robert Steele teatas oma kõnes Esindajatekogu, et vastavates asutistes on praegu kaalutud Radio Liberty koosseisus uute saadete korraldamine Eesti, Läti ja Leedu jaoks.

Nende saadete saamiseks on tugevasti tööd teinud siniste balti rahvusgruppide keskorganisatsioonid. Kui teatavaks sai, et president Richard Nixon on määranud komisjoni Free Europe ja Radio Liberty ümberkorraldamiseks riigi poolt finantseeritavaks avalikuks asutiseks, pööras Eesti Rahvuskomitee kirjaga presiidendi poole taotlusega, et komisjon võtaks ühtlasi oma kavasena küsimuse eesti-, läti- ja leedukeelsete saadete asutamiseks Radio Liberty koosseisus.

Eesti Rahvuskomitee esimees Heikki Leesment küis koos läti ja leedu esimeestega Radio Liberty peakorteris küsimust seigimata, ka koos ERKU Washingtoni peavoliniku Gerhard Buschmanniga Esindajatekogu liikme John J. Rooney juures Washingtonis, taotlesas teatust Balti raadiosaadetele.

Rahvasaadik Rooneyle ja Radio Libertyle esitati ERKU poolt ka vastavad märgkirjad, samuti võttis Eesti Rahvuskomitee osa aktsioonist

Balti raadiosaadete kasuks Ühendatud Balti-Ameerika Komitee kaudu.

Nagu Esindajatekogu liige Robert Steele oma kõnes ette tõi, annab Radio Liberty peale venekeelsete saadete N. Liidu jaoks veel ka saateid ukrainlastele, valgevenelastele, uzbekidele ja teistele Siberi ning Kaukasia rahvastele, kokku 16 keelele peale vene keele.

Akad. eksamid

Stockholmi ülikooli õigusteaduskonna lõpetasid jur. kand. astmeaga Toomas Ting Kungsängenist ja Kristina Niitsoo Lidingöst.

Kanadas lõpetas Ottawa Carletoni ülikooli bioloogina alal B Sc kraadiga Liivi Jaska Ottawast.

Kanadas Kingstonis lõpetas Queen's ülikooli õigusteaduskonnas LLB kraadiga Heino Lilles. Ta sai edasipõimise stipendiumi Inglismaale Londonisse. Heino Lilles sündis a. 1944 Rootsis.

Linkhorsti informatsioon Esinduses

Praegu Rootsis puhkusele viibiv konsul Aksel Linkhorst, külastas Esindust, kus ta lähemalt selgitas Eesti diplomaatlike esinduste probleemi, eriti aga Torma-Saarepera surma järgi tekkinud olukorda Inglismaal. Esinduse esimees Leo Karupää tervitas külalist, kes juhatus ja komisjonide esindajatele andud vastustes tähendas muuhulgas järgmist.

Ajakirjanduses avaldatud teade E. V. Londoni saatkonna kauaaegse ametniku August Bergmani tunnus-tamise kohta saatkonna asjaajamise administratiiv korraldajaks, on Briti valitsuse otsus, mida meie kahjuks ei saa muuta. Briti valitsus on oma sammu põhjendatud seisukohaga, et kedagi Eesti chargé d'affaires'ina ei saa tunnustada, "kuna Eestil puudub de jure valitsus, kes saaks seda ametlikult määrata".

Olukord on tegelikult 1940. a. samasugune. Tunnustatakse neid isikuid, kes siis seisid Eesti diplomaatlikus teenistuses. Lätlastele ja leedulastel on sama olukord.

Eesti Peakonsulaadi USA-s staatuse pole midagi muutunud. Peakonsul on ühtlasi saadiku ülesandeks ka teda koheldakse USA valitsuse poolt täieõiguslikuna, kuna Ühendriigid ei tee vahet de facto ja de jure tunnustamise vahel. USA tunnustas meile on kõige tugevam. Kanadas taotleb peale Markuse surma uut ametnikusult, kuid sealne valitsus oli nõus nimetama ainult aukonsult, mille määramine on senini veninud ligi aastale, kuigi isiku suhtes on juba kokku lepitud. Aukonsult nime-tamine USA-s, Los Angelesi, kelleks sai Ernst Laur, õnnestus paremini, kuna Laur juba aastaid tegelikult oli täitnud aukonsult ülesandeid ja tal oli ka konsulaarkorpuse toetus.

Konsul Linkhorsti esitatud küsimuses mis saab meie järelkasvat, vastas ta, et "järelekasv peab toimuma organisatsioonide kaudu".

Puudutati ka n.n. eksilvalitsuse küsimust, mille kohta Linkhorst tähendas: "Kui õnnestub kõiki riigikondi kokku liita, siis on see siis rahuks hea küll, kuid välisriikide tunnustust ei ole loota. USA ei tunnustas näit. kuulbalaste eksilvalitsust, kuigi see on lähedasem ja kergem probleem."

Koorilaulu KONGRESS

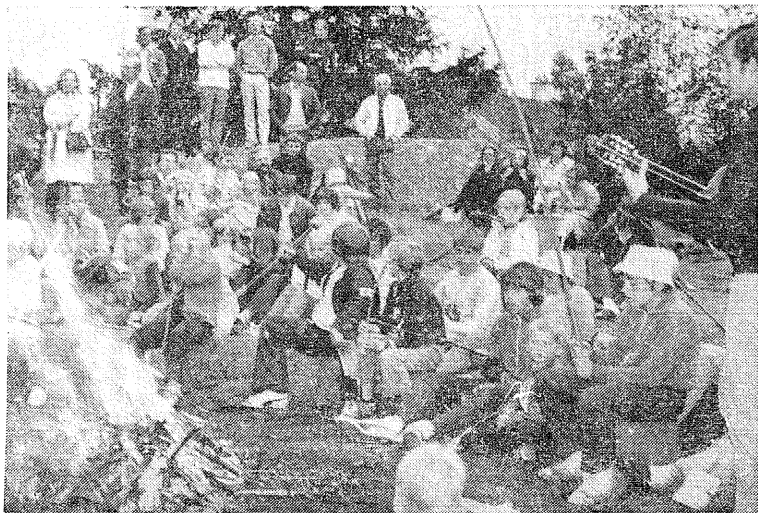
TORONTO (EPL) — Ottawa rahvuslike kunsti keskuses korraldati Ontario lauluföderatsiooni poole koorilaulu kongress.

Koorilaulu liit on valitsuse teotseel loodud organisatsioon, eesmärgiga arendada ja soodustada koorilaulu kunsti tulevikku. Mo-mendil kuulub OCF'i ligi 200 koori, alates Mendelsohni ja Orpheuse kooridega. Torontost, Bach-Elgar kooriga Hamiltonist ning lõpetades nüüd ka Toronto Eesti Sega- ja meeskooriga.

Tegutsenud küll mõned aastad, organisatsioonil alles nüüd esinevad kooride kogumine Ottawas, millest võttis osa ca 300 lauljat, kuni tõotati läbi koorimusiokkalt ulatuslikult nimekate kanada dirigentide juhtimisel. Samas peeti ka Liidu aasta-peakoolele, millel valiti juhatus, kuhu kuuluvad Elmer Iseler, Keith Bisse jt. nimekad kanda muusikud. Juhatuses valiti tagasi ka Roman Toi.

Eestlastest viibis kongressil Toronto Eestlasekoores Elina Lobe, Lydia Kõpp ja Aino Kassefeld ning Toronto Eestlase Meeskooris Andres Raudsepp, Indrek Uukivi, Peeter Kopvillem ja Alar Kivilo. Dirigentidena võtsid osa kongressist Roman Toi, ning külastasena USA-st dr. Paavli Virkhaus.

• New Yorgis sai 75-aastaseks endine pedagoog August Kõhnelik.



Kasvandikud koos külastajatega lõkke juures. Paremalt nurgal suvekodu juhataja Aho Rebas Giteborgist.

PILDIKESI ELA SUVIKODUST

X Kesk Bohuslani kaljusid on kuulda eesti laulust. See eesti laste lauluhüäl, see päike särab nende pääl.

Nii kõlas võimas laste ühislaul külastuspäeval. Ja tõesti, Kär-Sämsta-di ELA lastekodu suvepiirkond asub kesk metsi ja ilusaid kaljurinki. Üks külg on aga vaba, vastu mereranda. Sinna paadisillale ja liivaranda on igapähele kiire, kas siis suplemise, lutsu viskama, paadiga sõitma või kala püüdma. See rand ilusa Gullmari fjordi ääres päikese poolal on tõesti suure tõmbejõuga, seda võis ka iga küllaline ise omal nahal tunda.

Meil merevesi soolane, kui heeringad seeki ujume. Ja rõõmsad on meil iga laps, kui laine laulab liks, loks, loks!

Nii nendib ka ühislaul ranna võludis Mikkel Laks'i sõnade läbi.

Neid rida kirjutades hakkab suvekodu esimene vahetus oma tööga lõpule jõudma. Imad on olnud ilusad, palju tööd on tehtud ja mängu mängitud, kuid palju mängu on kindlasti veel mängimata jäänud, kuna rajas on tulnud puudus. Kõikidel kasvandikel tuleb lahkudes jällegi koju kaasa võtta igatsus tagasi tulla noid mängimata mängu edasi mängima just samade toredate kompietega edaspidistes suvekodu vahetustes küllalislahkes Kär-Sämstades.

Kus pereema poti seest me putru sööme mitme eest ja teast tolmuhime, kõik kohad puhtaks nühime.

Nii tore on suvekodu väline päle

ja tegevus küllalise seisukohast vaadatuna. Paraku on aga tegevusega seotud suured majanduslikud raskused, mis aastast aastasse paisuvad. Nii parandused majade osas, varustus tegevuseks, kui ka iga-aastased elamiskulud nõuavad suurt rahalist panust, mida kõike kommunaalse abi ja osavõtumaksudega täita ei saa. Vahepealne osa tuleb paratamatult meil ühiselt kanda! Julgen aga loota, et selline suvekodu tegevus on seda väärt meie tulevase põlve kasvatamiseks! Selles heas arvamises avaldan ELA teadmised nende post-zhiro numbril — 72355-7 nii väikesel kui ka suuremal toetusel sissemaksmiseks.

Nägemiseni järgmise korrali ütlen ELA personalile küllalised pool!

WELLO UUSRYLA

Relvist ma laulan ja meestest

Arvi Kork: Relvalood. Süüaslaste seiklusi mitmel mandril. Eesti Kirjanike Kooperatiiv. Lund 1971. Kaas: Olev Mikiver.

"Relvalood" on läbini maskuliinne raamat, mis tegeleb peaaegu polegi. See on kirjutatud hea huumorimeele ja stiiliga, sellest õhku mehit, dünaamilist vaimu ja üleolekut tähtsatest olukordadest. Autor kuulub n.n. kadunud generatsiooni, kelle elukäiged okupatsioonid ja sõda noorukest peale ootamatu pöördandisid, aga tal on küllalt trosti, et end mitte kadumatu tunnistada ja defetismi langeda. Teenides konsulaariga Torontos, vastab ta seersandina ühele küsimusele, kes ta oled, et ta on palgasõdur, elukutseline püssi-

mees. "Sina ja su liitlased, kallid kolleegid, võtsid mul mu kodumaa ja tegid minust palgasõduri. Niikaua kui mul palk käib ja elutingimused sobivad, teenin ma Kanadat. Kui palka enam ei maksta ja seersandid kurjalt hakkavad peale hüppama, paku ma oma relvakasti kokku ja astun edasi. Kuhu? Ühendriikidesse, Mehhikosse, Lõuna-Aafrikasse, kes teab. Kustpoolt ma lahti juhtub olema ja kus parajasti palgasõdurit tarvits on."

Sündmuste viimane teatava relvamärgi alla on huvitav kompositsiooniline võte. Ühe või teise relvalilgi käsitlus on sejuuruse kohati nii asjalik ja täpne, et annab kas või lugejalegi vastava oskuse. Peamiselt aga jutustatakse relvade kaudu ajasündmustest, mitmesugustest meeste saatustest erakorraliselt oludes ja autori enesest elukäigist. Peetükis "Sõjapüssid" näeme vene ja saksa okupatsiooni mõnestki uuest vaatenurgast. Arvi Kork kuulub viieteistkümnenda-aastase koolipõlvea Omakaitse, viiakse lennuväe abiteenistusse, viiakse maale, elab läbi õhurünnaku merel, satub inglise vangilaagrisse, põgeneb sealt. Kahelkümnenda Eesti SS-diviisist väikeses osas liikumised pealesuruvat venelaste eest kokkuvariseval Saksamaal on värvirikkas lisa Ilmar Talve "Juhansonid reidid" kangelaste kogemustele.

"Rahupüsside" peatükis on Arvi Kork juba pikemat aega politseinikuks Torontos, ("Tänavakuningas") oli ta algajal relva lahutamatuks kaaslasteks nii ametitööks kui ka lastekodustel vahel ajal. Hea oskusega põnevust ja meeleolu luua jutustab ta lugusid politsei elukarjast vältuistest kurjategijatega ja konsulaariga töötamisest. Pikajärgsed kogemused on teritanud ta pilku, ta ei tee enesele just palju illusioone in-

meste õilsusest, seisku nad siis õigete või süüdlaste poolel. Satir astub esile, kui ta kirjeldab, kuidas ajakirjandus, raadio ja televisioon hellitavad noori gangsterid ja manavad politseinikke "tooruse" pärast. Nii et ka Kanadas on see nõnda. Aga mitte ainult avalik arvamine, vaid ka seadus ja kohus näivad olevat sulide suhtes süüemakamad kui korralvalvurite suhtes.

Viimane peatükk "Jahipüssid" kujutab üht vabaja-harrastust — pödrajahil käimist. Eesti pagulastest koosneva jahiseltskonna vabaja-jahisuse, napsivaimustuse, mõnuse, jõulise tõulise ja riideedevuse suhtes on Kork kergelt ironiline. Mõni mees läheb läbi metsa nagu Juhani Liivi elegantne lõvikütt, "vask-küver päas, mõök puusa pääl, ja kangel kosis trummi hääl". Aga paraku: "Ta lövi ei saand nühagi/Kes teab, kus see?" Piltidel Kanada põlimestadest ja jahimeeste vaevalisel liikumisel raskes maastikus on omade väärtus.

"Relvalood" on huviga loetav raamat Kork on hea jutustaja, ilmekate detailide ja puhtidega. Ta on võimeline elustama oma tegelaskujusid ja andma sündmustele "niidid" ja "sinnipäid" toimumise värsksuse. On küll tegemist ainult väliste seiklustega nagu elmistestki teostes, aga siin kuskil on midagi tunnuslikku autori kui pagulase ning kodutu kohta ja see annab teostele sügavdimensiooni. Nagu Hemingway sõjast märgitud kangelased, nii vereb ka Arvi Kork välise eluga kuidagi nagu poole südamega kaasa ja valib oma sisimaist tunnetest. Ta pole täielikult andunud ei legionäärina, konstaabli ega jahimehena, jääb nagu mingi vahemahe taha, vaatleja, kuigi süüdistab oma tegutsimisenergia. Tema ahnatsioon on dis-

Südamehaigus ja vähk peamised surmapõhjused

Ülemaailmse tervishoiustatistika aastaraamat on toonud andmed 1966. aasta kohta Euroopa ja Ameerika Ühendriikide elanike peamistest surmapõhjustest. Need näitavad, et üle poole surmajuhudest oli põhjustatud südame ning veresoonte haigustest ja vähktõvest.

Kuigi üldine suremus 1966. aastal vähenes võrreldes eelmistega, on peaaegu kõikides riikides seavast südamehaigustesse surmune arv tõusnud nii Ameerikas kui Euroopas (väljaarvatud Austria, Prantsusmaa, Ungari ja Jugoslaavia). Nendes haigustesse suri kõige rohkem inimesi USA-s (54,3 prots. kõikidest surmapõhjustest) ja üllatavalt Soomes (54 prots.); kõige vähem Jugoslaavias (29,9 prots.). Naisi oli surmune seas rohkem kui mehi (v.a. Islandis); kõige rohkem nõudsid need haigused ohvreid vanade, üle 73-aastaste inimeste hulgas.

Teisel kohal surmapõhjustena on pahaloomulised kasvaja. Nende tagajärjel on kõrgeim suremus registreeritud Hollandis (23,1 prots.) madalaim Portugalis (10,6 prots.).

Eriti palju sureb vähktõppe inimisi 45–55 aasta vanuses. Pahaloomuliste kasvajate ohvriks langeb rohkem mehi kui naisi (vastupidine on olukord ainult USA-s, Taanis, Lääne-Saksamaal, Norras, Poolas, Portu-

galis ja Rootsis). Viieteistkümnes riigis on esikohal maovähk; USA-s, Belgias, Taanis, Soomes, Kreekas, Hollandis ja Inglismaal seavast kopsuvähk.

Traumade (välistel mõjutustel tekkinud vigastused ja haavad) ja mürgituste osatähtsus kõigub 3,3 prots. (Iirimaa) ja 9,8 prots. (Island) vahel. Kõige suuremat suremust nende tagajärjel täheldati 15-24-aastaste hulgas ja peamise osa õnnetusjuhtudest on põhjustanud mootorsõidukite avarid (välja arvaud Ungaris ja Norras).

Surmaga lõppenud traumade arv on nelja aasta (1962–65) jooksul peaaegu kahekordistunud Kreekas ja Portugalis ning kolmekordistunud Bulgaarias. Mõningates riikides, näiteks Šveitsis, on registreeritud siiski väikesed langused.

Väike osa surmapõhjustest langeb ka nakkushaigustele arvele.

Siin on protsent kõige madalam Taanis ja Hollandis (0,6 prots.) ja kõrgeim Poolas (5,5 prots.). Ohvriks on peamiselt väikesed lapsed 1–4 aasta vanuses.

Vene-USA kohtunikud Tito-maale

WASHINGTON — Ühendriikide peakohtunik Warren E. Burger sõidab küsileval suvel Jugoslaaviasse, kus ta kohtab N. Liidu peakohtunikuga ja teiste maade kõrgete kohtunikuga, et analüüsida kohtupidamise protseduuri kogu maailma ulatuses.

Peakohtunik Burger on teatavasti konservatiivse hoiakuga kohtunik ja püüab tema ametisse nimetamist on pärast tema ametisse nimetamist on Ühendriikide ülemkohus muutunud oma otsuste tegemisel tunduvalt konservatiivsemaks kui eelmise peakohtuniku Warreni ajal.

Ametiühing ennustab depressiooni

NE WYORK (YES) — Ameerika "Teamaster-uniooni", s.o. transporttöölise uniooni, milline on USA suurimad, uus president Fitzsimmons avaldas uniooni kongressil arvamist, et USA-d võib ähvardada uus depressioon, mis on võrreldav 1929 aasta majandusliku krahiga.

Fitzsimmons valiti presidendiks kurikuulsas James Hoffa asemele, kes kannab vnglas 13 aastast karistust ja on vnglas senini saanud edasi oma 100 000-dollarilist aastapalka. Nüüd otsustati talle määrata 75 000-dollarilise aastapension ning tõsta 25 000 dollari võrra Fitzsimmons'i palga.

Fitzsimmons süüdistas Nixon'i valitust, et see ei tee midagi depressiooni ärahoidmiseks, nagu ta pole midagi suutnud teha elumuteala arendamiseks, looduseriivitamise tökestamiseks ega rikkaste maksudest kõrvalhoidmist vältimiseks.

President R. Nixon esines seltsusega Valges Majas, öeldes, et eelseisval uute lepingute sõlmimisel terastööliste ja -töösturite vahel tuleb arvestada rahvuslike huvidega, vastasel korral oleme kõik kaotajad. Kui tõusevad terase hinnad ja terastööliste palgad, ei suuda USA enam võistelda teiste maadega.

kreetselt väljendatud kui paljude teistes pagulasestatust kujutavates teostes.

HELMER ELLER

Vene Vase-ekspertidid Tshilisse

SANTIAGO — Tshili marksistlik valitsus on pööranud N. Liidu poole abi saamiseks oma vasekaevanduste kaiku rakendamiseks, kuna pärast kaevanduste rahvusliseriseerimist loobu 300 kaevanduste juhti edasi töötamiseks.

Lääneriikides märgitakse, et venelased ise on hädas oma vasekaevanduste produktiooni tõstmisega, kuna neil puuduvad vastava ala eksperte ja seetõttu oodatakse huviga, mida hakkavad vene "ekspertidid" tegema Tshilisis. Venelased on tellinud oma vasekaevandustesse Inglismaa ja Prantsusmaa eriteadlasi, kes peavad Kesk-Aasias asuvad vene vasekaevandused täies ulatuses kaiku rakendamaks.

Pudel veini kr. 25.000!

LOS ANGELES (VE) — Külab uskumatuna, et keegi maksab 5 000 dollarit (kr. 25.000) ühe pudeli veini eest, kuid oneti juhtus see tänuvõrkadele veineid oksjonil Kalifornias. Haruldus, mis pakku- mised viis minne jooksul sellisele fantaatilisele kõrgusele, osutus 700-grammilise pudel "Chateau Lafite'i", aastakäik 1846. Eelmise "maailmarekordi", mis on makstud pudeli veini eest, ületati sellega enam kui kümnekordsesti! Iga lonksuse sellest haruldast boriost on seega väärt umbes 100 dollarit (500 krooni).

Umbes kaaks protsenti oksjonil olnud kaubast oli määratud osavõtjatele müümiseks — komme, mis kunagi ei esine oksjonitel Euroopas.

Maitseproovide hulgas olid ka mitmed ligemale 80 aastat vanad kaliforni ja prantsuse veinid. See osutus vägagi efektiivseks sammuks, kummudates mitmed senikihitud väärarvamusi. Nagu näitaks, et head veinid ei kannata pikemat transporti, et võga vanad veinid kaotavad maitse kohe pudeli avamisel (mõned osutusid isegi paremateks paar tundi pärast korgi äratõstmist) ja et valgete veineid eluga pole pikem kui seitse aastat. Muidu poleks ühe kasti 1928 aasta valge boriost eest makstud üle 1 300 dollari.



Arvi Kork, väljaspool kirjanikuslikku tegevust Kanada politseinik.

Karl Ast-Rumori kirjanduslik looming

Karl Rumor kuulub ealiselt samasse põlvkonda Friedebert Tuglasega ja August Gailitiga. Kõik kolm on olnud nooruse ajal samade kirjanduslike moeoolude mõjulused: uusromantiline sümbolism, impressionism, ekspressionism. Kõige kolme stiili areng näitab detailrikkas, psühholoogiliselt küpse realismi suunas. Kõik on teataval määral "internatsionalistid" nii stiilsetemete kui alaevalikult. Ometi on Karl Rumori kirjanduslik arengutee ta eakaaslaste omast katkendlikum ja hüppelisem. Tuglas ja Gailit pühendusid peagu täielikult kirjandusele (esimese peale otsest ilukirjandusliku loominguga kriitikuna ja organisatsioonina). Karl Rumor esines aastatel 1920-40 nii lühiduse silmis kui tegelikult enne kõike poliitikuna ja ajakirjanikuna, kirjanduslik looming võitis paratamatult hobby positsiooni.

Seda üllatavam ja silmapaistvam on asjaolu, et Rumori looming selles hoolimata kuidagi "ajast maha" ei jäänud, et ta stiilivõtteid ei kujunenud trafaareteks kordamiseks. Pigemini vastupidi: Rumor sooritas nooruse-aa paratamatult stiilimurruvõtteid teistest kiiremini, peagu iga ta uus teos on uus ka lähtekohalt ja stiililiselt — ja oma parima annab ta alles hoopis hilja, suhteliselt kõrge eas.

"Lumiste kõrguste poole" on rõõhkteos seelaegete noorelaste proosaloomingule, "sinromantiliselt" unistustik teos, parilise Tuglase "Liivakella" katkendite ja "Jumala saarele". Aga juba "Tuled sügisõõs" novellides on Rumor oma peone inimese — käitumise lahakmusega, detailrikkas miljöökujutusega "kaugemale" jõudnud kui ta kaasageest, kes rabelevad kila veel pisut pingutatud ekspressioonilike-impressionistlike normidega. Muudigi on siin tugevasti tunda samaaegse väliskirjanduse mõju (on nimetatud d'Annunziot), aga ometi on isiklik elamustoon intensiivne ja venev.

Ometi ei jätta Rumor ka ekspressioonile lõivu maksimata. "Mürgises viljas" kohtame sama ägedate kontrastidega, pingutatud väljendussamplituduiga stiili, mis oli omane näit. Tuglasele ja eriti Gailitile aastail 1917-24. Sõja järeleelamused ja 1924. a. 1. detsembril mässukäituse nurjumine (rõõbikuteos Gailiti novell "Vastu hommikult", ilmunud umbes samal ajal) leivad siin energilises rütmis kujundamist, autori enda põhimõtetiteet on rõhutatult humanistlik.

Brootiilise elamuste kujutamise on üks Rumori peamotive. Vastandina "Põlevate laevade" ergale impressionismile leiab teema "maailmiasenat" käsitlimest novellikogus "Kui Saara naerab", mis oma stiililt ja esteetiliselt eelleagusest eesti kirjanduses võis tunduda üsna "eesrindlikuna". Näilisest dekameroonlikkusest hoolimata ei ole autor ometi mitte mingi minnalaskev amoralist. Vastupidi: ta teeb narriks kõik don Juani ja Casanovad, esinegu need siin maal või külas — õigemini laseb elu ja sündmustel endid neld narriks teha. Vastukoht pole puhtmelhik (nagu nilsugusel puhul tihti Gailitil või Hindreyil) vaid inimlik, naine pole ainult meeste erootiliste elamuste objekt, vaid omaette isiksus oma õigustega.

Jälgeli sootuks uusi vaatekohti nii oma loomingis kui osalt meie selleaegses kirjanduses kasutab Rumor järgnevas novellikogus "Sammud kaduvikku". Isiku, perekonna, rahva siidemed oma asukohaga ja minevikuga leivad põhjalikult valgustamist. Agitaator Jonas Meeliste (autorile väga lähedal seisev isik) arvete pidamine isendaga maakalmistult toob esile seninägematu ühendusmiste kodust võõrdu ja ta päritolusüste tausta vahel. Hoopis uudsena aga tundub Eestiand naasnud aadivõõrle avanev panoraam põlvatud vabariigi vahepealsest arengust ja seisukorrast — see on esimesi kordi meie kirjanduses üldse, kus katsutakse meid endid näha võõra vaatekohalt, väljas-

poolt. Paraku on see võte ka hiljem väga harva esinenud (viimane näide Uibopuu "Lademetes").

Ajasündmuste paine tekitab liigi veerandsajandilise vaheaja Rumori kirjanduslikus loomingus. Aga seda tõhusamad on tulemused, kui Rumor end uuesti avaldab — novellikogus "Uned ja mured" ja mõnes novellis kahes peamiselt endiseid sisaldasvas kogus ning rimaanis "Krutsifiks" mida võiks pidada vägevaks nii kirjandus-kunstiliseks kui keeleliseks monumendiks rahutu verega ja vahelduva saatusega kirjanikule-politikule. Kogu selle viimase perioodi looming näitab, et Rumor on elanud väljaspool kodumaad ja on võimaline meid endid ning maailma "väljastpoolt" nägema ning kujutama.

Osas novellides võetakse uuesti üles erootiline juhtmotive, mille variatsioonid ja kontraste Rumor kujutab ennenägematu virtuosusega nii psühholoogiliselt kui keeleliselt. Aga autor pole kurt ajasündmustele — kahes sümbolistlikku laadi novellis pürgukoerast ja sfinksist katsub ta aja masendavaid katastroofe asetada laiemale vaatekohale perspektiivi: pürgukoeri on hirmuäratav vaid isoleeritud pürgus, maapeal muutub ta haledaks pilkeobjektiks.

"Krutsifiks" lõpuks — Brasiilia 20-ate aastate usumärkuste eepos on ühtlasi pool detailrikkas ja laiahaardeline elukujutus (reljeefelt on esile toodud niihiasti "prohveteit") kui märtsusliku massi hingeulone areng) kui ka sümbolne protest igasuguse ehamõistliku märalsuse vastu, mille viimaks põhjuseks on armastuse puudumine. Sõnarikkuse ja keelevalmide rohkuselt on see mitukümnen aastat kodumaast eemal viibinud kirjaniku teos — üks tähelepanedavaimad keelevirtuosoihke monumente kogu meie kirjanduses.

Rumori sporaadilise loominguga kirjanduslikest ringidest eemalviibimise tõttu on ta looming saanud sootuks vähemale tähelepanu osaliseks kui see väärib. Tegelikult on Rumor eesti silmapaistvaimad prosaiste, kelle loomingul on eeldusi ühe elada aegadest olenevaid maitsemuutusi.

ARVO MÄGI

Karl Ast sündis 19.2.1886 Võrumaal Orava vallas talupidaja pojana Vötits juba koolipõlves oma põrandalustest revolutsioonilistest tegevustest, 1905. a. aretreeritud, hiljem põgenes välismaale, tuli sealt valedokumentidega tagasi kodumaale, vangis 1907-1910. Tõttas ajakirjanikuna, oli Eesti Maapäeva liige. Eesti sotsiaaldemokraatliku partei loojaid ja juhte, Asutava Kogu ja mitme Riigikogu liige, kaks korda lühemat aega minister, teostas mitmeid pikemaajalisi reisimiseid. 1936. a. ETA esindaja Pariisis, hiljem pressitasshe Stockholmis. Brasiiliast Eesti konsul a. 1941-59, 1959. a. siirdub Kanadasse, 1961 New Yorki.

Teosed: Säased tormis, novelle (1911), Lumiste kõrguste poole, jutustus (1913), Tuled sügisõõs, novelle (1919), Siiruviruine, novell ja veevid (1921), Mürine vill, novelle (1926), Valge naine, näidend (1928), Sammud kaduvikku, novelle (1928), Kui Saara naerab, novelle (1929), Palava päikese ja faantasiile usu maal, I-III, reisikirjeldus (1930-31), Allah ja ta rahvas, reisikirjeldus (1936), Kake tule vahel, poliitiline traktaat (1943), Uned ja mured, novelle (1953) Kuldind, novelle (1959), Krutsifiks, roman (1960), Tuleviit, novelle (1962), Ägased sadestus I-II, mäestus (1963-65), Liivakella all, miniatuurid (1971).

• Tõrto ringhäälingus ütles saate "Avatud mikrofon" avasõna küüditamispäeva teemal Voldemar Tooming, tuledate 7 min. kestel meelde traagilisest sündmusest Baltikums 30. a. tagasi. Ta kritiseeris ka Kanada peaministri külskääku Venemaale.



"Tõime teile kodumaalt pakikese..." (illustratsioon ajalehesõnumele, millest selgus, et eestlaste külastajad ja pakitojad täidavad ka muid ülesandeid, näit. inimröövi katsetel).

Jumalagajätt Karl Astiga

NEW YORK (VES) — Kirjaniku ja poliitika Karl Asti viimsele teekonnale saatmine toimus kadunu soov kohaselt ilmalikult Lexingtoni avenüül universaalkabelis, kuhu ta oli toodud enne tubastamist. Kadunu omaste soovil alustas põrnu ärasaatmist New Yorgi eesti ajalehe Vaba Eesti Sõna toimetaja Harald Raudsepp lühikest, tõiist leina alla kriipsutava sõnavõtuga, paludes kirjandusteadlast Mall Jürmat sõna võtta kadunu kirjanduslikust loomingust.

Kõneleja alustas järgmiselt: "Kuldind, tormilind — Karl Rumor-Asti — on teostanud oma viimse lennu, millest ei ole tsagistulekut. Sädelev lüüril ja romantiline prosaist — kuldind Karl Rumor, ning tema teisk — troitsiv, protestiv, mässav revolutsionäär, oma rahvale demokraatist ja sotsiaalset õigust nõudev tormilind Karl Ast — nad mõlemad on kadunud igavikku, jättes endist värelama mälestusi kui omapärase ja mitmetahulise kujust eesti kirjandusmaailmas kui ka poliitikas. Vaimse testamendina pärandas Karl Rumor meile oma luigelaulu — 85. aasta sünnipäevaks selte aasta veebruaris ilmunud tunde- ja mõtteväljade varamu "Liivakella all", mille miniatuurid katavad kirjanikupoliitiku ühe nooruse unistustest kuni tänapäeva ühe hõbepooleni, kinnistades trükitähtedesse kogu kirjaniku elutarkuse ja elufilosoofia.

See kogu on Karl Rumori sensitiivse ja allegoorilise proosaluule kvintessents, stiililt ja sõnakujundelt üks helisevaimad ja kauneimaid eesti keeles..."

Järgmisena ütles kadunule järelelihtide Eesti Vabariigi Esindaja Ernst Jaakon, kes meenutas, et ärasaadetav ei ole mitte ainult nimekas kirjanik, vaid ka Eesti riigitegelane, kes juba oma noorpõlvast saadik on olnud tihedalt seotud poliitilise võitlusega eesti rahva huvides.

Kõneleja andis ülevaate Karl Asti kui poliitilise võitleja ja riigitegelase eluloost, kes tsaararjail pidi oma võitluse pärast vanglas istuma. Ent eesti rahvas sai enesemääramise ja Karl Ast tegutses Eesti kasuks nii ajakirjanikuna kui ka tegevpoliitiku, olles rahvasaadik ja ka vabariigi valituse liige. Teise maailmasõja puhkedes on Karl Ast diplomaatilises teenistuses Stockholmis saatkonna pressitassheena, siirdudes hiljem Brasiiliasse sealse E. V. esinduse juurde. Kõneleja ütles:

"Karl Asti" mälestame võimetrikka mehana, kelle ülimaks poliitiliseks sihiks ei olnud mitte tema erakonna teenimine, kuigi ta selle kasuks töötas, vaid eesti rahva vabaduse ja iseseisvuse. Sotsialistlike ideede kandjana võitles ta oma tööepidemiste eest, nõudes endale vabadust väljendada oma mõtteid, kuid samal ajal respektierides teisitimõtteid

ja nende õigust sõnavabadusele.

Karl Asti surmaga olema kaotanud ühe meist vähestest praegu veel elus olevast, kes aktiivselt võitsid oma Eesti Vabariigi loomisest ja arendamisest. Tema kiristu ees avaldame temale austust ja tänu eesti rahva nimel."

Vabas maailmas viibivate E. V. Riigikogu liikmete ja Riigitegelaste Kõndise ning Vaba Eesti Komitee nimel ütles kadunule lahkumissõnu viimase esimese mag. jur. Leonhard Vahter, puudutades Karl Asti tegevust riigikogus, lisades mälestusi ja muljeid isiklikest kokkupuutumistest ja poliitilistest arutlustest temaga.

Eesti Rahvuskomitee Ühendriikides nimel kõneles abiesimees Ilmar Ploor, kes seadis Karl Asti esku-

juks tänasele eesti noorusele kui vääsimatu rahvusliku töö tegija.

Kadunu parteikaaslasena ja kaasasena Eesti Sotsiaaldemokraatliku erakonna algsüüvilt tookorda peasekretärina, jättis kadunu jumalaga lähedat südamluke sõnadega A. Mekkart.

Leinajate hulgas olid ka kadunu naabrid ja kaaselanikud Alice Treile kuuluvast tüürimajast, kellede nimel sõna võttis koolimees Karl Koljo.

Pikemalt kõneles kadunust üks tema sugulast, arhitekt ja end. Tartu ülikooli põllumajandusteaduskonna professor Harald Sultson Montrealist, kirjaldades lähemalt Karl Asti kasumiljööd "Päevakeste" talus Oraval, Võrumaal, kus veel elab kadunu õde.

Ta märkis, et Astide kodutalu praegu on uue võimu põllumajanduspoliitika tõttu jätud "saatuse majandada" — põllud on sõitis, karjamaad soostunud ja heinamaad taas muutunud rabadeks. Eesti esivanemate tööd on hävinenud. Kõneleja ütles järelelihtide Karl Astile ka Tartu ülikooli iseseisvusest pere pooli.

Viimasena võttis järelelihtideks sõna teadustajana tegutsenud toimetaja Harald Raudsepp, andes kadunule edasi Ülemaailmse Eesti Kesknõukogu esimehe, juhataja ja liikmeskeskorganisationsiooneid tänu kadunule kõige selle eest, mis ta oma elu ajal on annud Eestile. Ta meenutas ühtlasi kadunu teeneid ajakirjanikuna ja tõi viimseid tervitusi ajakirjanduslike kolleegide ning eesti ajakirjanduse poole.

"Raudsed looduse seadused, mil-liseld Karl Ast austas ja milles-tale ta allus, on meid siia toonud leinajaima. Kadunu ei suutnud lõpetada kõike, mida ta soovis ja tahtis. Ta võib aga kaasa võtta teadmise, et tema tööd jätkatakse," ütles Harald Raudsepp.

Sejärele kõlasis valkesd orelihe-lid "Üks kindel linn ja varju-paik" meloodia, milline Karl Astile tema elu ajal alati oli meeldinud ja millist ta kord kirjikus viistes kirikute hulgas üksinda püsti seistes kuulata..." Seekord seisis nende he-lide ajal kogu leinaliste pere. Järg-ne "Mu isamaa, mu õnn ja rõõm". Karl Asti maine teekond oli lõppe-nud...

Stockholmis suri 9. juulil Hedvid Elvire Langeste, n-nä Zepernick, sünd. 31. oktoobril 1899 Eestis.

Torontos suri 10. juulil Maria Mi-sak, n-nä Kuivjõbi, sünd. 11. juulil 1910 Vjatkas.

Torontos suri 12. juunil Elisabeth Jaaniste, sünd. 21. märtsil 1904 Pär-numaal.

Guernilles, Kalfornias, suri 4. juulil 1971 Olev Rootis.

On siiski olemas üks Rootsi ajalooõpperaamat mis käsitleb Eestit suhteliselt põhjalikult

Esimisel okupatsiooniasial küüditati umbes 60 000 eestlast vene orjatoolaagritesse. Sovjeti-Eestis viidi 1947–49 läbi põllumajanduse kollektivimine. Kuna see ei kulgenud küllaldaselt kiirelt, toimus viimastinimetatud aastal küüditamine, kusjuures umbes 50 000 põllupidajat viidi siberi orjatoolaagritesse. — Eespool äratundud tsitaadid ei pärine mitte mõnest meie omast publikatsioonist või aktusest, vaid ühest rootsi ajakirjast "Eesti ja Viimane aegade". Autorid Erik Nordell, KG Jan Gustafsson ja Sven-Ake Johansson. Historia for Gymnasiet, årskurs 3 HUM-SM. Väljandaja Lärmedelsförlagen, Svenska Bokförlaget, trükitud 1968.

Eestit käsitlev osa on 12 leheküljel, pealkirjastatud "Suurvõimude varjus" ja allpealkirjaks on "Eesti ja Viimane aegade". Käsitus on põhjalik, alustatakse eesti rahva päritolu äramärgimise (suguluses soomlastega) ning mainitakse, et juba nooremal raaajal oli Eesti asustatud eestlastega.

Seejärel järgneb kronoloogilises järjekorras viikingi-aegust, ristiriidatut, vaheliste, taanlaste, sakslaste, venelaste, poolakate ja rootslaste võimustumised jne. Teksti illustreerivad filoaatlikud kaardid, mis näitavad, kuidas tollalgead suurvõimud pidevalt invadeerivad Eestit: idast, lõunast, lõhest.

Eesti äärmisega mõeldud sajanäli illustreeritakse peaaegu poole lehekülje ulatuses rootsikeelse tõlkiga "Kalevipoja", kusjuures märgitakse, et eepos tähendas eestlaste rahvusliku äärmisele umbes sama palju kui soomlastele "Kalevala". Tekstis leidub lüa peatüki lõpus töölisedand, mis on üsnagi keerulised ja nõuavad õpilastelt põhjalikumast aimesse süvenemist ja ka muude allikate kasutamist.

Kuna mitmed pagulasaajaloolased ja skribendid on täie gigasena kritiseerinud informatsioonipõhset Baltikumi ajaloo osas rootsi õpiku, on huvitatud vaadelda, kuidas Nordell-Gustafsson-Johansson on käsitlenud Eesti uueamat ajalugu, alates Vabadussõjast (Vähepealkirjad toimetusele).

VABADUSSÕDA

Veebruarirevolutsiooni Venemaal 1917 kasutasid eestlased kiiresti ära. Provisoorne vene valitsus garanteeris Eestile autonoomia ja liitis provintsiga teatud uusi, eesti elanikkonnaga piirkondi. Seoses bolshevik revolutsiooniga novembris püüdis venelased kätendada oma haaret, saates laiali juunis demokraatlikus korras valitud rahvusnõukogu. Enne seda aga õnnestus rahvusnõukogul ääregeerida oma võimu vanemale nõukogule.

24. veebruaril 1918 väljastas vanemre kogu Eesti Vabariigi iseseisvumise deklaratsioon, kusjuures moodustati provisoorne valitsus. Riigi tunnustasid kiire korras Suurbritannia, Prantsusmaa ja Itaalia — eriti kiire saabusid sakslased.

Saksa okupatsioonivõim saatis lai-

ali provisoorse valitsuse, mispeale baltisakslased alustasid intriige, eesmärgiga liita Eestit Saksamaaga. Selles olukorras oli Eesti päästjaks 9. novembril 1918 toimunud saksa revolutsioon. Provisoorne valitsus sai tagasi oma volitused, nii et õigeaegselt võimaldus osutada vastupanu bolshevikile kallaletungile 28. novembril 1918. Eesti vabadussõda oli alanud.

1918 viimasel poolel valutasid vene väed ligemale poole Eesti territooriumist. Eestlased aga said tühisat materiaalselt ja psühholoogiliselt abi inglaste ja soomlastelt. Efektive kindralstaap kolonel Laidone ri juhatusel asus tegevusse ja jaanuari alguses 1919 aeti venelased maalt välja.

Ohtlikumad atakid vaba Eesti vastu seisid aga veel ees. Kagu-Eestile tungisid aprillis kallaletungid vene väed ja juunis atakeeriti saksa väed, koosnesd muuhulgas baltisakslaste Landeswehrist. Viimasel töised vene rünnakud löödi tagasi aasta lõpus. Lõplik rahuleping Venemaaga sõlmiti Tartus 2. veebruaril 1920.

Esimene Maailmasõda polnud Eestit puudutanud otseselt enne kui a. 1918. Kuigi lõppvõitlused ja revolutsioonid tähendasid maa vabastamist, 1917–20 näitas eesti rahvas kindlat tahet käia omaenda teed. Sakslaste ja venelaste kramplikult ja meeleheitlikult katsed kuni viimse silmapilgu võimu haarata olid aga halbaennustavad.

RAHUPERIOOD

Kahe sõja vahelises perioodis pidi Eesti maadema osalt samade sisepoliitiliste probleemidega, mida me tunneme 60-ndate aastate uutest riikidest. Kuidas ühendada nõuet demokraatiks sooviga moodustada efektiivset ja enamvähem stabiilset valitsust?

Ühtaegu erakordset energilise kultuurilise ja majandusliku reformitööga viidi läbi suuri sotsiaalsed muudatusi. Baltisaksa aadli maomandid likvideeriti maareformi abil juba 1919. Maa jagati välja eesti talunikele.

Kommunistlik ja venelaste poolt toetatud mäss 1924 ja fashistliku Vapside-partei intriigid 1934 töid aga enestega kaasa autoritaarse süsteemi. Kommunistide mässuga kaasnes kompartei keelustamine ja fashistide meetodite tagajärjel kuulutati ka see partei illegaalseks. samal ajal kui põllumeeste erakonna juht Konstantin Päts riigipöörde abil saavutas diktatuuriliku võimu. Sel viisil aastal 1934 kehtestatud režiim pehmenes aga ajajooksul ja 30-ndate aastate lõpus leidsid kasutamist üha demokraatlikumad meetodid.

Samal ajal püüdis Eesti toetada intimest koostööd teiste balti riikidega. 1923 sõlmiti kaitsepakt Lätiga ja 1934 moodustati Balti Liit, mille eesmärgiks oli Eesti-Läti-Leedu vaheline majanduslik, poliitiline ja kultuuriline koostöö.

Hoolimata riigipöörde katkest 1924 oli vahetork suure idanaabriga suhteliselt hea ja 1932 sõlmiti Eesti ja

N. Liidu vahel mitteallaleitungi pakt. Kuid mida öieti tähendasid kõik vastastikkused lubadused nende jõudude ees, mis päästeti valia 30-ndate aastate Euroopas?

SÕJAPERIOOD

23. augusti 1939 sõlmiti maailmarihale saatulik pakt N. Liidu ja Hitleri-Saksamaa vahel. Pakti salajasel punktis tähendasid Balti riikide lõpu ning Poola neljandat jagamist.

Balti riikide surmavõitlus 1939–40 näitas suurepäraselt, kuidas üks suurvõim kiirest võib inkorporreerida väikert. Oeldakse, et ajalugu ei kordu, ent sündmused kannavad ajatuse märki: 28. septembril 1939 sunnitasid Eestit sõlmima N. Liiduga vastastikkust abistamispakti. 17. juunil 1940 marsivad sisse soveti väed. 21. juunil "tõusevad eesti töised üles" valitsuse vastu, mis asendatakse kommunistidega. Juba juuli keskkel korraldatakse niinime-

tatud "valimised" — vaba kandidaatide nomineerimine on loomulikult võimatu. Ei möödu palju päevi kui uus parlament kuulutab Eesti sovjetivabariigiks. N. Liitu sisseastumise palve rahuldatakse 6. augustil 1940.

Esimisel okupatsiooniasial küüditati umbes 60 000 eestlast vene orjatoolaagritesse. Seepeale tungis Hitler Sovjetile kallalet ja oktoobris a. 1941 oli kogu Eesti natsistide kätes.

Saksa okupatsioonivõim säilitas kehtestatud sovjetisüsteemi — teiste nimetuste all. Kommunistid asendati kvitsingutega. 1944 "vabastati" Eesti vene suurvõimide poolt, mispeale viimse suuri eesti põgenikelaene siirdus läände.

ENE OKUPATSIIOON NR. 2

N. Eestis viidi 1947–49 läbi põllumajanduse kollektivimine. Kuna see ei kulgenud küllalt kiirelt, toimus viimastinimetatud aastal küüditamine kusjuures umbes 50 000 põllupidajat

Kiiraktsioon UNO-s Puna-Hiina kasuks

NEW YORK — Puna-Hiina diplomaadid ei tee sellest mingit saladust et Hiina vastuvõtu puhul Liitunud Rahvaste Organisatsiooni nõuab Peking endale kohta ka juulgeolekunooguse ning ei taha midagi teada kahest Hiinast ega Taiwanist. Hiinat toetavad riigid on koostanud juba resolutsiooni, mis tahetakse esitada maailmaorganisatsiooni üldkoosolekule Puna-Hiina vastuvõtmiseks juulgeolekunoogusse, kuhu ta jääks teiste suurriikide kõrval aialseks liikmeks.

Puna-Hiina huvid suuremaks kaitsjaks on Albaania diplomaadid, kes on organiseerinud endile tugeva seljataguse. Peale Albaania on Puna-Hiina resolutsiooni esitajateks Alžeeria, Kuuba, Guinea, Iraak, Mali, Mauretaania, Pakistan, Rumeenia, Somaalia, Sudaan, Süüria, Tanzania, Kongo vabariik, Jeemen, Lõuna-Jeemen, Jugoslaavia ja Zambia.

18 riigi poolt allakirjutatud resolutsioon kavatakse esitada peasekretär Ü Thant'ile juha kõssoleval nädalal ning nõuda selle esitamist maailmaorganisatsiooni üld-

koosolekule lähema kahe kuu jooksul.

See on esmakordseks juhtumiks, kus maailmaorganisatsiooni tähtsusele esitatakse resolutsioon, milles nõutakse Rahvusliku Hiina asendamist juulgeolekunoogus Puna-Hiina. See annaks Puna-Hiinale juulgeolekunooguse ühendriikide, N. Liidu, Inglismaa ja Prantsusmaa kõrval veto õiguse.

Leinateateid

Hamiltonis, Kanadas, suri 12. juulil Anna Haljaste, sünd. 4. märtsil 1895 Liidubais.

Torontos suri 10. juulil Marie Mäsk, n-na Kuivjõgi, sünd. 11. juulil 1910 Vjatka.

Torontos suri 12. juulil Elisabeth Jaaniste, sünd. 21. märtsil 1894 Pärnunaal.

Torontos suri 6. juulil Elisabeth Schönberg, n-na Madal, sünd. 24. septembril 1907 Saaremaal.

Torontos suri 6. juulil Elisabeth Los Angelesis suri 17. juulil Alfred Lina, sünd. 23. aug. 1892 Eestis.

Minneapolis, USA-s, suri 3. juulil Ebba Aida, sünd. 12. juunil 1919 Tallinnas.

Kehras, Eestis, suri 16. aprillil Elfriede Tõpnu, n-na Schellbach.

Ühendriikides suri Aser Joosepson. Råpans, Eestis, suri 23. mail Eduard Tiisler ja 17. aprillil Marie Tiisler, n-na Raudsepp, 87 a. vana.

Sydney, Austraalias, suri 4. mail Anna Samlas, n-na Malahoff, sünd. 30. dets. 1894.

Sydneyis suri 8. mail Ida Weit, n-na Vaher, sünd. 28. juunil 1890 Võrus.

Goomas, Austraalias, suri 26. aprillil Martin Linnas.

Pärnunaal suri 18. märtsil Tõnis Kalmus, sünd. 21. dets. 1904 Viljandis.

Perthis, Austraalias, suri 27. aprillil Auguste Joonas, sünd. 11. juunil 1881 Kuigatsis.

Hiljuti Göttingenis toimunud Balti ajaloolaste päevadest võtsid osa Kopenhaagenist fl. dr. Vello Helk ja doktorand Olavi Arens USA-st, kes suve lõpuni viibib Helsingi ülikoolis juures Fordi sihtasutuse stipendiaadina.

● Torontos viibis seoses ema sünnipäeva keemiamagister Reino Sepp Stockholmist.

viidi siberi orjatoolaagritesse. Järgmisel aastal, 1950, võeti kindlakähtselt käsitse eestlaste kommunistlikud korifeed, kes olid nakatunud "kodonil-kust natsionalismist". Kevadeni kestnud massväljajuhastuste tagajärjel kadusid peaaegu kõik tuntud eesti kommunistid — "revolutsioon söi oma lapsi".

Pärast 50-ndate aastate keskpaiku on olukord Eestis paranenud. Suurem osa küüditatud eesti kommunistidest on tohtinud tagasi pöörduda — samuti ka osa teistest eestlastest, seoses 1955 väljastatud amnestiaga. Ometi jätkub venestamine.

Ajaloo õpingud on kujunenud tähtsaks propagandainstrumendiks. 1950 moodustatud kuueliikmelisest ajalooõpikute komisjonist olid viis Venemaa eestlased. Nende ajaloolaste poolt kirjutatud artiklid valgustavad hästi nende arusaamist ajalooist. Siin mõned tulemused: Eestlaste ja venelaste võrsid algas juba raua-aajastul. Vene üürisid ruttasid Eestile appi saksa mõõgavendade vastu.

Eesti vabadussõda 1918–20 oli koossõda, mida peeti USA poolt äraostetud kodanlaste ja nende tööliste vahel, kes tahtsid Eestile anda teist vabadust. Tartu ülikool, mida rootslastel oleval asutanud 1962, asutati tegelikult 1802 tsaar Aleksander I poolt.

Järgnevad tööülesanded, kusjuures muuhulgas märgitakse järgmist: "Eespool toodud andmed pärinevad eeskätt balti eksiilajaloolastelt. Autor aktsepteerib neid. Diskuteeri tema seisukohtade." Samuti on toodud ära tabel, mis illustreerib venelaste sissevoolu Baltikumi.

Peale selle märgitakse, et "viimase aja juulgeolekupoliitiline faas ABM süsteemist antiribotifitega näib olevat suurendanud Eesti tähtsust N. Liidule. (Ameerika andmete kohaselt on Tallinn ühe sellise süsteemi baasiks). Mida on Eesti geograafiline asend tähendanud tema saatusele suurvõimude varjus?"

Lõpuks puudutatakse ka baltlaste väljajamist Rootsiist. Illustratsioonina on esitatud lõik ühest ajalehest 1967, kusjuures artiklis käsitletakse väljajamist ühe toll korral haigestunud ja "ära unustatud" baltlaste elamuste taustal. Vaidlusemaks õpilastele on just väljajamised, väljajamiste saatust, mispeale küsitakse: "Millised ühendused olid Rootsi N. Liiduga ülejäänud osas 1946?"

Lõpuks on ajalooõpikus kolm pilti. Üks neist on pilt Eesti Riigikogu, kus "parlament" relvastatud vene mereväelaste juuresolekul vtab vastu otsuse Eesti liitmise kohta N. Liiduga. Teine pilt näitab balti põgenike "laevastikku", s.t. tervet ridat väikepaikude ja kolmas pilt kujutab balti interneeritud väljajamist venelastele 1946. Kaks rootsi poliitikut, lohistavad parajasti üht baltlast "Belostrovi" pardale.

Uus doktor

Kalifornia ülikoolis San Diego kaitstes doktorit väitekirja tehnoloogias (inseneriteadus) Paavo Sepri. Üle 300 leheküljeline väitekirja pealkirjaks on "Turbulence in Constant Density Fluids with Thermal Fluctuations".

Paavo Sepri sai pärast töö edukat kaitsmist Ph. D. Teadusliku kraadi. Ta siirdus teaduslikule uurimistöele Inglismaale Londoni Queen Mary College'is Londoni ülikoolis.

Paavo Sepri sündis 24. sept. 1943 Rakveres. Koos vanematega (Maks ja Riida Sepri) viis põgenemisteedkond alul Saksamaale ja seal a. 1949 USA-sse. Ta lõpetas New Yorkis Brooklyni polithehnilise instituudi nii maailmariiki inseneriteaduse kui ka astronauitika magistrina. Jatkas seejärel teaduslikult tööd Kalifornia ülikoolis, sooritas seal m.h. ka eksami eesti keeles.

Eesti Päevalehe
TELLIMISPOSTGIRO
number on 1567 70-0
(Eesti Päevaleht Förlags AB,
Box 667, 101 29 Stockholm)

Luguspeetud tellijaid palutakse m.e. kasutada enam varasemat Eesti-Kuukirjeli tellimispostgirot ega vanu sissenakuskaarte sellele postgirole, kuna Eesti Päe-

valeht on kogu tellimisajaajamisse üle võtnud. Tellijatele tulevad edasist sissenakuskaardid, nüüd aga juba uuele postgirole.

Kodukäsitöö tegijatele

Eesti Punase Riiti Samariitide Sõprade Ring korraldab ka käesoleval aastal jõulümärgi, mis toimub novembris kuu viimasel pühapäeval.

Võib, kes soovivad oma töid müügilisele saatma, mõelgu juba praegu esemet valmistamisele. Jõululaadul ostetakse meelsamini väiksemad esemed, nagu rahvusmuusika kindaid, spordi sokke, puust, nahast ja metallist kinke- ja tarbeesju.

Müügiks saata asjad koos nimistu ja hinnakirjaga Ringi sekretärile Sigrid Buske'le, Spångavägen 300, 163 60 Spånga.

JUHATUS

Pr. Sarepera briti õuepeol

LONDON (VES) — Kuigi E.V. esindaja asetäitja Inglismaal, Ernst Sarepera on surunud, on tema lesk, inglanna Prudence Sarepera nimestikus, kellele Briti välisministeerium saadab kutseid vastuvõttudeks, mis korraldatakse välismaiste diplomaatidele. Nii sai Prudence Sarepera kutse tulla kuninganna aiapöle, mis toimus 15. juulil ja millest ta ka osa võttis.

Prudence Sarepera elab praeguseni E.V. Londoni saatkonna ruumides, abistades seal ametnikke A. Bergmanni ja pr. Vagelströmi nende töös. Me praegu kaunis ulatuslikult käimas saatkonna arhiivi korraldamises, mis käsitse võetud esmaajones.

SIIT ja SEALT

● Haga kirikus laulatati pol. mag. Harald Meerits ja fil. mag. Sara Berg. Peigmees on Norrköpingist ja ta vanemad on August ja Eliise (n-na Kauber) Meerits.

● Krokki kirikus Kolmardenis laulatati ins. Kent Millqvist Spångast ja Silvi Kanarbik Tumbast.

● Uppsalas kuulutati abiellujate naha Christer Nordström ja Joa Luik.



Kallist kolleegi

Karl Ast-Rumor'i

mälestavad

ILMAR JAKS
BERNARD KANGRO
ALBERT KIVIKAS
RAIMOND KOLK
KALJU LEPIK
HELMİ MAELO
ARVO MAGI
AUGUST MALK
HELGA ja ENN NÖU
KARL RISTIKIVI
VALEV UHOPUU



Karl Ast-Rumor'i

mälestab

EESTI KIRJANIKE
KOOPERATIV



Armast öde ja tädi

Hedwig Langeste't

* 31. 10. 1899 Tartus
† 9. 07. 1971 Stockholmis

mälestavad sügavas kurbuses

ERIKA PLAKS
abikaasaga

GERTRUD KMOCH
abikaasaga

IVY RAADIK
perekonaga

EERO PLAKS
SUGULASED
Brasillias ja Eestis

Kohalik elu

UPPSALA

Huvivreis Ahvenamaale
Uppsala Eesti Seltsi korraldusel toimub esmaspäeval, 26. juulil ühine buss- ja laevasõit Ahvenamaale. Mariehamni SJ buss 867 väljub Uppsalast bussisentraalist kell 8.00, sõidab Norrtälje kaudu Kapelskäri kuni laev väljub peale bussi saabumist. Ohtul jõutakse kell 19.45 Uppsalasse tagasi. Palutakse aegsasti kohad varuda bussil. Bussi- ja laevasõit maksab kokku isikult 25 krooni. Saju puhul jääb sõita ära. Kõik on tere- tulnud!

SPANGA

Tänuavaldus
Täna armsaid kolleege, sõpru ja organisatööne, kes on hääle soovidega mind tervitanud minu juubelpäeval.

Austavalt, J. MANDER



Usulised raadiosaated igal pühapäeval, ja reedel kl. 18.30—18.45 lähilainel 25 m. Trans World Radio.

EEL KIRIK

STOCKHOLM: Jumalat 25/7 jääb ära. Piiblistel telefonil 06/21 32 77.

VAHAKIRKUD

STOCKHOLM: Eesti Nelipühi Kirik, Brävallag. 11, jumalat. 25/7 kl. 11. H. Laur jt. Koorlaule.

ESKILSTUNA: Eskili kirik, Båtsmansg. 7, jumalat. 25/7 kl. 14. H. Vahtrik jt.

GÖTEBORG: BIA Bandeti saalis, Erik Dahlbergsg. 10 jumalat. 25/7 kl. 11. A. Vain.

HELSINGBORG: Slottshagkyrkan, Långvinkelsg. 25 (sissekäik pargist) jumalat. 25/7 kl. 14, küülikokoleja Paasild Eestist.

NORRKÖPING: Tabernaakel, Kungsg. 26, jumalat. 25/7 kl. 17. E. Medri jt., ohver välismisjonile. Eesti Osak, Bräddg. 54, plavet. 24/7 kl. 18. H. Rüdmi helilindliti.

Lenin mööda PIIBLIST

PARIS (EPL) — UNO kultuurorganisatsioon UNESCO teatab oma viimases raportis, et nüüd on Lenini töid tõlkimise rohkuses mööda läinud Piiblist.

1969-ndal aastal tõlgiti 63 riigis 38 000 võrreldes raamatut, kusjuures Lenini kogutud teoseid tõlgiti 290. juulil, Piiblist aga ainult 232 juulil. Uus "usk" levineb...

● Milfordis Connecticuti osariigis abiellusid Hans Pumbo ja Christin Menzer.

Armast abikaasat

Els Vaarman-
Kaljot'it

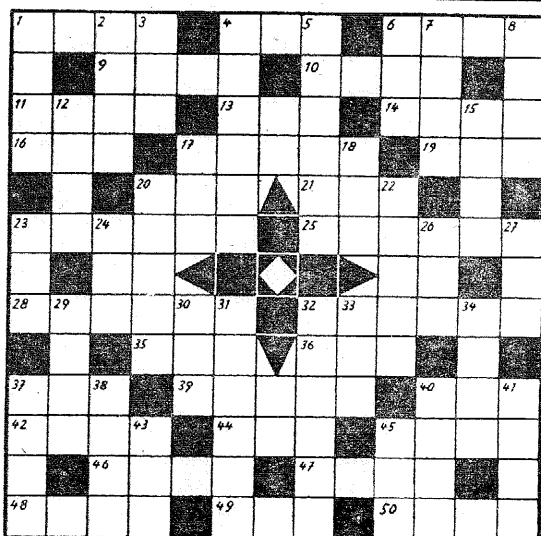
mälestab tema viiendal

surmaaastapäeval

ERICH

ja omaksed

EPL ristsõna nr. 18



Paremale: 1 on näiteks jää 4 vankri osa 6 tuhv 9 baas 10 on kark vigasele 11 teatud värving 13 kell 14 sepa tüürist 16 kõrge preester, ka Jumal aramea keeles 17 teatud jõuühik 19 näitlejatar Rähni eesnimi 20 nää osa 21 on heal sõjal 23 palgatus, teenistuses 25 teatud veeosiduk 28 kahehataline vanker 32 vabadus 35 kümme (rootsi k.) 36 on võitja teistest 37 on sõnakuulelik laps 39 ilmakaar 40 tantsusamm 42 maksukäsk 44 masli külge kinnitatud rõhtpuu 45 tuntud eesti koomiku Rolly vend 46 Inglise kuninganna tütar 47 humoor 48 kallas 49 toit (rootsi k.) 50 mitte kunagi.

Alla: 1 lendmüü 2 saar Sunda saarestikus 3 vananimene (murdus) 4 ametikoht 5 palgaliste sõjavahend 6 türgi tiitel 7 on triigitus pesu 8 bensini firmamärk 12 kodanik 15 naise nimi 17 aastaaeg (luuleliselt) 18 tuntud mootorrataste ja autofirma Saksamaal 20 algus, 22 on see, mida enne ei ole kuulnud 23 merelind 24 teadeteagentuur Eestis 26 loogirist 27 Abessinia tiitel 29 suur, lai 30 tugev tuulepuhang 31 last 32 tähenärija 33 Eesti poliitiline org. Rootsis 34 lehema kehaosa 37 kaks tükk 38 tavaline vene mehe nimi 40 vaba 41 okasloom 43 ennast 45 kehkenpüks, edev.

Lahendus 17:

Paremale: 1 palav 4 tubli 7 altar 9 prior 11 usina 13 AIK 14 inetu 17 tol 18 ise 19 ava 20 aar 21 isa 22 edela 24 nui 26 staar 27 kunst 28 reede 29 Leedu 30 naadi. Alla: 1 papa 2 Laiksaare 3 vari 4 truu 5 Britannia 6 imal 8 Gaever 10 riist 12 norus 15 nad 16 tal 21 isel 22 erru 23 aken 25 itsi.



● Malle (n-na Lunt) ja Taavi Kaamanile Stockholmis sündis esimese lapsena poeg.

● Anne (n-na Talts) ja Juhan Kaamanile Stockholmis sündis tütar.

● Hambaastrid Tiin Tarnet-Johnston ja tema mees Michael Johnston Torontoist võitsid osa ülemaailmsest hambaastride 59. kongressist Münchenis, mis toimus 17-23 juunil. Pärast kongressi sooritasid nad 3-nädalase ringreise Saksa, Austria ja Itaalia, millest osa võttis ka agr. A. Tarnet Stockholmist.

● Osvald Lepp Stockholmist viibis paar nädalat Ühendriikides, m.h. New Yorgis ja Chicagos.

● Soome saabus paariks kuuks Helle Viirald, et tutvuda Soome maa ja kultuuriga. Pärast mõningaid nädalaid Helsingis on ta kavatsuseks siia ringi ka Sise-Soomes.

● Stockholmis sündis Angela Helena ja Arvo Malk'ile poeg.

● Södertäljes sündis Leili (n-na Yarik) ja Curt Lennart Ahmanile poeg.

● Soome sõitsid puhkusele prof. Ivar Ivask ja ta lätlanast abikaasa Astrid. Päämselt veedavad nad oma aja Sise-Soomes järvede alal, kuid nad võitsid osa ka 23.—24. juunil Lahits toimunud rahvusvahelise kirjanike kongressist.

● Göteborgis laulatati ins. Christian Ohlsson ja rahvaskooliõpetaja Els A. Kaal, ins. Edward Raali ja tema abikaasa Aino, n-na Aenlo.

● Norrat, Taanit ja Rootsit külastab kuu aja jooksul keemik Kaari Kirs-mägi.

● Göteborgis külastas Thord Hjelmquist ja Leena Kurvde.

● Stockholmis ülikoolis kinnitati ülikoolilektoriks sotsioloogias ülikoolilektor Heino Tombach.

● Portlandi eesti selts USA-s valis oma uueks esimeheks Thomas Palmi, abiesimeheks Laine Pettai ja juhatuse liikmeteks Leifmar Keskiä, Niina Kanisi ja Jaan Viljo.

Los Angeles

2008 11

Angelesi linnapea ja linnandkogu kuulutatud ajavahemiku 30. juunist kuni 5. juulini 1971 Eesti Linnadeks ja kutsus kõiki Los Angelesi elanikke ühinele eestlasega ja loetama üritust, mis on loetud Eesti Organisatsioonide Liit Lääneranniku poolt.

Samasulise proklamatsiooni avaldas ka Los Angelesi maakond mille esitas maakonnalema abi Robert Donahuey. Kogunenud 500-poolist eestlaskonda tervitas esimees Erro Omri. pikemalt kõneles New Yorgist kohale tulnud Rahvuskomitee esimees Heikki Leesment, kuna E.V. esindaja Ernst Jaaksoni tervitused esitas aseksnol Los Angelesi Ernst Laur.

Kalifornia kubermeri Ronald Reagani tervitused andis üle tema abi Trudi Bussard. Kubermeri laskuses üteldi m.h.: "Eestlased on riiklastend meie osariigi kultuuri ja heolu. Teie värvirikas traditsioonid ja teie päritolu on olnud rõõmuks kõikidele kalifornialastele. Paljude kultuuride segunemine võõrastelt mandelt on loonud Kalifornia võlu. Mul on heameel, et siililate oma ideale ja riiklaste sellega meie kuldset osariiki."

President Nixoni tervituse oli hiljalt saatnud tema assistent David Parker, edasi oli tervitust saatnud Kalifornia senator John Tunney, Kalifornia asekuuberner Ed Reinecke, Oregoni senator Mar K.Haffield, Washingtoni senatorid Jackson ja Magnus, Kanada Rahvusliku Välisvõituse esimees Ilmar Heinsoo ja paljud teised.

Eriti tugeva aplausiga võeti vastu asepresidendi Spiro Agnew tervitus, kus ta märkis: "Teie truudus vabaduse idealedele on tõeliselt tere- tulnud, et alal hoida neid aetide, mida meie esivanemad töid siia palju aastaid tagasi."

Esmesed rahvatantsijad Torontost, politseiorkester esitas esiti popmu- ri. Lõpuks saabus ülelinnapea Sam Yorty, kes tervitas kõiki osavõtjaid, märkides, et kui paljud öieti ei mõista, mis on vabadus, siis eestlased on kogemus, mis tähendab vabaduse kaotamine. Venemaal on märgata si- semist käärimist ja rahutust. Võib juhtuda veel mõndagi huvitavat. Ta soovis Eestile peatset vabadust ja edu eestluse vabadusepüüdlustele. Muide kinkis linnapea hiljem Eesti Rahvus- komitee esimehele Heikki Leesmentile linnapapija mansetinööbid ja tema abikaasale linnapapija kaalake.

Eesti Nädala avakutsu toimus sama päeva õhtul Ambassadors-hotelli pidusallis kvaliteetse kavaga ja roh- kete tervitajatega. Muide esines tenor Heinz Riivaldi "teine generatsioon" — tenorist poja Matti Riivaldi näol, keda saatis ema, pianist Asta Jurich- Riivald.

Huumorit

— Miks Lenini pildiga margid nii halvasti kinni jäävad?

— Selle pärast, et rahvas sügav vaele poolele.

— Hiina-Vene piiri venepoolset küljel kõnnib Brezhnev koeras nööri otses. Mao Hiina poolel näeb seda ja küsib:

— Kuhu sa selle ahviga lähed?

— See on koer ja mitte mingi ahv, vastab Brezhnev.

— Ma ei küsinud sinult, vaid koeralt, salvab Mao.

— Kas on mõistlik, et isik, kes hiljuti "Partei esimehe sekretär" on idioot", saab 25 aastat vangistust?

— See on seda. Ta saab 5 aastat partei sekretäri laimamise ja 2 aastat riigisuladuse paljastamise eest.

Hauakiviltööd. graveerimine

H. RAUDSEPP

Mändagsvägen 44, Farsta, tel. 94 21 77.

Rootsi televisiooniprogramm

TV Söndag

TELEVISION 1

11.00—12.15 Högmassa. Från Friluftskyrkan i Kolmårdens djurpark.
18.00 TV-nytt, meddelanden.
18.05 Sportvarianten. Elitävling blandad med artistunderhållning — Åke Brodin. I dag. Golf.
19.05 Helan och Halvan.
20.00 Låt ogräset växa — Pjäsa av Oile Mattson om lantbrukarparet Johannes och Maria. Regi: K.-O. Sundström.
Jan-Olof Strandberg, Mona Andersson, Per Ragnar, Jan-Erik Lindqvist och Stig Gustafsson.
21.10 Strövtåg längs Järleån. Färg. Lyrisk om djur och natur.
21.30 Sportspeglar.
22.00 TV-nytt, vädret.
22.05—22.35 Måte på nytt. Simes-Ville på Arholma berättar.

TELEVISION 2

13.00—ca 18.00 Tennis i Båstad. Färg. Bengt Grive.
18.30 Det susar i säven. Färg. Håkan Serner läser ur Kenneth Grahames bok 9. Herr Padda.
Mormors veteblöte. Färg. Rysk dockfilm.
18.55 Vädrät, meddelanden.
19.00 TV-nytt.
19.10 Sportnytt.
19.30 Förenade detektiv AB. Färg. Fransk kriminalserie med Maria Pacione som den skarpönniga Olga de Charance. 5. Syndaboken.
20.00 Mungior, Mozart och massor av musik — filmrapport från veckans musikkonserter i Jönköping.
20.20 Fridrikt — SM på Sollentunavallen. Sven Petersson.
21.05 TV-nytt.
21.10 Film i Hongkong — Nils Petter Sundgren.
21.40—22.25 OBS! Underhållning! Färg. Anna Sundqvist! Ingvar Kjellson! Tor Isedal! Orkester! Filmer! Dansare! tv-länga.

TV Måndag

TELEVISION 1

18.00 TV-nytt, meddelanden.
18.05 Sana fiskar finns faktiskt. Amerikansk färgfilm om jakten på sällsynta tropiska fiskar utanför Hawaii. Färg.
18.30 Kuiserna på båten. 4. vardag och fest hos några fiskarfamiljer i Bretagne. Färg.
19.20 I Puerto hände mig ingenting särskilt. Sista programmet om en svensk på sällskapsresa av Per Gunnar Evander och Bengt Åke Kimbré. Färg.
19.30 TV-nytt, vädret.
20.00 vfronutsäktenskap — tjekkisk berättelse om några familjers öden under andra världskriget. 2. Prag, en rent tjekkisk affär.
I rollerna: Vladimir Raz, Jiri Vala, Slavka Budinova, Gabriela Vranova, Svetla Sovizlova, Jirina Jiraskova, Iva Janzurova, Milos Nedbal, Jirina Sejalova.
20.50 Protokoll fört vid studiet av ett sönderfallande system. Film om Sveriges Radios avtal med staten.
21.00 Rapport från en sophög. Om den nya naturvårdslagen.
21.30 Gäst i ettan. Jan Bonnevier och Mats Fagerström med en aktuell gäst. Färg.
22.00 TV-nytt, vädret.
22.05—22.40 Lhrkvännarna. Gunnell Broström, Gunnar Harding te Per Ragnar m fl läser och samtalat om dikter.

Ett barn väntar
på din hjälp.
Rädda Barnen

TELEVISION 2

18.30 Pappa kom ut. Färg. Serie av Inger och Lasse Sandberg. Del 4. Pappa — Torsten Wahlund; Mathias — Stefan Rudels.
Gott för smätt. Färg. Från Kholingworth lagat enkla rätter för de yngsta.
18.55 Vädrät, meddelanden.
19.00 TV-nytt.
19.10 Rapport.
19.30 Godisarna. Färg. Engelsk komediserie med Tim Brooke-Taylor, Graeme Garden och Bill Oddie.
20.00 Naturväktarna. tittar på insända filmer. Färg. I redaktionen: Carl Edelman och Pelle Palm samt Torgny Swiss Östgren.
20.30 Håll dig igång! Sommaraktiviteter för alla från Erstaviksbadet med Bengt Bedrup.
20.50 TV-nytt.
20.55—ca 21.55 Den spanska jorden. Spansk-amerikansk dokumentärfilm från 1937. Joris Ivens skildring av inbördeskriget Spanien.
Ernest Hemingway har skrivit kommentarerna och läser. Inledning av Folke Isaksson.

TV Tisdag

TELEVISION 1

18.00 TV-nytt, meddelanden.
18.05 Vår fantastiska värld. Fakta för hela familjen. Färg.
18.30 Skall nya psalmer låta så här? Förslag till förnyelse av den svenska psalmboken. Tonsättaren Sven-Erik Bäck, skalden och prästen Anders Frostenson och ledamoten av Svenska Akademien H. S. Nyberg m fl lyssnar och tycker.
19.00 Folk mellan fjäll — kortfilm av Prins Wilhelm från 1938.
19.20 Var med och bjöd. Fynd ur svenska folkets gömmor. Färg.
19.30 TV-nytt, vädret.
20.00 Långdans. Tempofrågesport med Lennart Hyland från Söderköpings brunn.
20.30 Doktor Spock och hans barn. Om den berömda amerikanske barnläkaren och hans kamp mot Vietnamkriget.
21.00 Musik vid Siljan. Reportage från årets musikvecka i Leksand och Rättvik. Färg.
21.30 Gäst i ettan. Jan Bonnevier och Mats Fagerström med en aktuell gäst. Färg.
22.00 TV-nytt, vädret.
22.05—22.55 Karriären framför allt. Engelsk serie med John Stride. Färg.

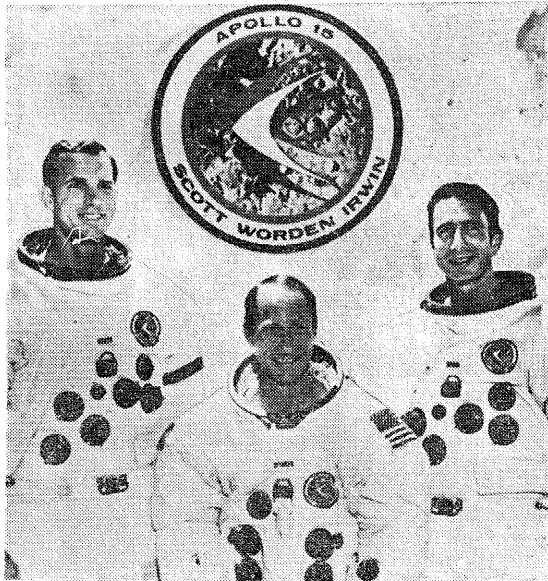
TELEVISION 2

18.30 Eskadrille 722. Dansens dokumentärfilm om helikopterräddning.
18.55 Vädrät, meddelanden.
19.00 TV-nytt.
19.10 Rapport.
19.30 Sista semestern — Engelsk långfilm från 1950.
I rollerna: Alec Guinness, Beatrice Campbell, Kay Walsh, Coco Aslan.
21.00 Håll dig igång! Sommaraktiviteter för alla från Erstaviksbadet med Bengt Bedrup.
21.15 TV-nytt.
21.20 Dokument utifrån.
21.25—22.00 Titta in... på Kungliga Borgen och möt unga och gamla förmågor från hela landet. Programledare: Sid Jansson.

TV Onsdag

TELEVISION 1

18.00 TV-nytt, meddelanden.
18.05 Rita, gissa, spring. Barnprogram för hela familjen. Åke Brodin.
18.30 Vet du vad? Liten ordbok i TV. Dagens gäst: Vivica Bandler, som förklarar orden räfsulera, rabulist, remiss och nummulit. Programledare: Magnus Hänenstam.
18.40 Auktion. Samling på Skansen där fynd ur svenska folkets gömmor går under klubban till förmån för Radiohjälpen. Färg.
19.30 TV-nytt, vädret.



Amerikansk månshow blir det i TV nästa vecka. Här ses de tre manfärarna i sina dräkter, fr v överstelöjtnant David S Scott, major Alfred M Worden och överstelöjtnant James B Irwin.

20.00 Good old days. Engelsk musikhallunderhållning. Färg.
20.45 Avskedsfesten. En film om dagens invandrare i Sverige av Anna och Janos Hersko.
21.30 Gäst i ettan. Jan Bonnevier och Mats Fagerström med en aktuell gäst. Färg.
22.00 TV-nytt, vädret.
22.05—23.15 Träffpunkt Berlin. Engelsk långfilm från 1953. Regi: Carol Reed.
I rollerna: James Mason, Claire Bloom, Hildegarde Neff, Ernst Schroeder, Aribert Waescher.

TELEVISION 2

18.30 Ögonblick. Skämt och allvar för hörselskadade barn men också för alla andra. Färg.
18.55 Vädrät, meddelanden.
19.00 TV-nytt.
19.10 Rapport.
19.30 Endrätt — pjäs av Per Grevér och Bengt Bratt om kyrkans situation i samhället i dag. Regi: J. Söderman.
Medverkande: Rune Turesson, Ann Gelbar, Birgitta Kjörck, Martin Berggren, Ann Lundgren, Lennart Hjulström, Christina Stenius, Folke Walder, Mary Pierrou, Hans Råstam, Tove Waltenburg, Evy Tibell, Arne Nyberg, Måns Westfelt, Adele Frejru, Roland Soderberg.

20.55 Håll dig igång! Sommaraktiviteter för alla från Erstaviksbadet med Bengt Bedrup.
21.10 TV-nytt.
21.15 Direkt. "Int bär det sig med fjäll int." Sievert Öholm granskar fjällturismens lönsamhet.
21.45—22.05 Sprej. Jag är som jag är — men varför är det just jag som är sån? 3. Manus & regi: Per-Arne Ehlin. Medverkande: Lotta Kuylenstjerna, Per-Arne Ehlin, Åke Lindström, Christer Boustedt.

TV Torsdag

TELEVISION 1

18.00 TV-nytt, meddelanden.
18.05 Utan strumpor och skor. Med Mats och Fredrik på vandring i sommaren....
18.25 Spindlar — närgånget reportage pitv-ntt, vädret.
20.00 Sjung med Lgon. Allsångsprogram för hela familjen.
20.10 Våld — svensk långfilm från 1955. Regi: Lars Eric Kjellgren.
I rollerna: Lars Ekborg, Doris Svedlund, Gunvor Fontén, Sven-Eric Gamble, Helge Hagerman, Ragnar Klänge, Karl Erik Flens, Kåre Santesson, Jan-Olof Rudquist.

19.30 TV-nytt, vädret.
20.00 Långdans. Tempofrågesport med Lennart Hyland från Lilla Torget i Tranås.
20.30 Var med och bjöd. Fynd ur svenska folkets gömmor presenteras. Färg.
20.35 Vissheten barn. Arnaud Desjardins om Dalai Lama och om hur unga män vigs till den buddistiska läran. Färg.
21.30 Gäst i ettan. Jan Bonnevier och Mats Fagerström samtalat med en aktuell gäst. Färg.
22.00 TV-nytt, vädret, sport.
22.10—22.15 Blå gatan. Bilder från ett kvarter av Kent Andersson och Bengt Bratt.

TELEVISION 2

18.30 Magnus. Filmberättelse av Hans Petersson och Berndt Klyvare. 7. Magnus i hamn.
Textat för hörselskadade.
18.55 Vädrät, meddelanden.
19.00 TV-nytt.
19.10 Rapport.
19.30 Herrskap och tjänstefolk. En serie historier om medlemmarna i ett hushåll i London strax efter sekelskiftet.
20.20 Håll dig igång! Sommaraktiviteter för alla från Erstaviksbadet med Bengt Bedrup.
20.55 En gasfilm. Färg. Berndt Klyvare och Håkan Alexandersson har gjort ett program om Gasverket i Stockholm.
21.15 TV-nytt.
21.20—ca 22.05 Skansensväg — sång, spel och dans i folket. Färg

TV Fredag

TELEVISION 1

18.00 TV-nytt, meddelanden.
18.05 Utan strumpor och skor. Med Mats och Fredrik på vandring i sommaren....
18.25 Spindlar — närgånget reportage pitv-ntt, vädret.
20.00 Sjung med Lgon. Allsångsprogram för hela familjen.
20.10 Våld — svensk långfilm från 1955. Regi: Lars Eric Kjellgren.
I rollerna: Lars Ekborg, Doris Svedlund, Gunvor Fontén, Sven-Eric Gamble, Helge Hagerman, Ragnar Klänge, Karl Erik Flens, Kåre Santesson, Jan-Olof Rudquist.

22.00 TV-nytt, vädret.
22.05 Mannen från U.N.C.L.E. Amerikansk deckare med Robert Vaughn och David McCallum.
23.00—ca 23.30 Apollo 15 — mänlandningen.

TELEVISION 2

18.30 Plank. Ett ställe där vi tillfås.
18.55 Vädrät, meddelanden.
19.00 TV-nytt.
19.10 Rapport.
19.30 Hej doktorn. Engelsk komediserie om en nybörjande läkare med Barry Evans.
20.00 Livenskap och tillväxttakt. Nationalekonomen Anders Östlund intervjuas av Berndt Ahlqvist om sin syn på ekonomi och politik.
20.25 Vykortet. Färg. Med kåra hälsningar från Stockholm. Liten turistisk underhållning med Gunnell Sporr, Britta Petersson, Oile Andersson, Stig Grybe samt Mats Olsens orkester.
Programledare: Carl-Uno Sjöblom.
21.10 TV-nytt.
21.15—22.00 Bastiolen — pjäs efter en novell av Anton Tjochov.
Medverkande: Ladislav Uonik, Jaromila Kolenicova, Peter Debnar, Milan Knazike, Leopold Haverl, Eva Polakova m fl.

TV Lördag

TELEVISION 1

16.00 Simning. Direktsändning från SM-tävlingarna i Rosenlundsbadet, Jönköping. Åke Brodin och Toivo Ohman.
17.55 Helgalsringning. Från Nyhemsk kyrka i Jämsund. Färg.
18.00 TV-nytt, meddelanden.
18.05 Uppäckarna. Uppfäktar från en motocykel med sidovagn.
18.25 Indiansk flöjt. Facio Santillan spelar sydamerikansk folkmusik.
18.40 Kaunda och hans gud. Berndt Jonsson samtalat med Zambias president om religion, samhälle och gudstro.
19.05 Lammet och jag. Den amerikanska sångerskan Shari Lewis underhåller tillsammans med sina doktor. Gästartist: Buddy Greco.
19.30 TV-nytt, vädret, sport.
20.00 Kuiserna på båten. Vardag och fest hos några fiskarfamiljer i Bretagne. Del 5. Färg.
20.50 Tält vare här TV-cirkus utan skyddsnet. Färg.
21.30 Sista minuten. Fransk novellfilm av Robert Enrico om en hängning under det nordamerikanska inbördeskriget.
22.00 TV-nytt, vädret.
22.05—23.20 På väg till galgen — amerikansk western från 1967. Färg.
I rollerna: Stuart Whitman, Henry Silva, John Saxton, Percy Herbert, Randy Boone, J. Townsend m fl.

TELEVISION 2

18.30 Unga kvinnor. Färg. Engelsk serie efter ett par böcker av Louisa M Alcott. Del 3.
Angela Down, Jo Rowbottom, Sara Craze, Janina Faye, Stephanie Bidmead.
18.55 Vädrät, meddelanden.
19.00 TV-nytt.
19.10 Rapport.
19.30 Fritt fall. Färg. "Den nya dödsporten" har de civila fallskärms-hoppningen kallat. Hur farligt är det att hoppa, vem gör det och vilka förutsättningar krävs.
Lars Jönvik, Seve Ungermack och Björn Bondeson har följt träning och tävling på ett fält utanför Uppsala.
20.00 Flickan med gröna ögonen — engelsk långfilm från 1964. Regi: D. Davis.
I rollerna: Peter Finch, Rita Tushingham, Lynn Redgrave, Maire Kean, Arthur O'Sullivan, Julian Glover.
Inte lämpig för barn.
21.30 Apent hus. Färg. Blandad underhållning från Oslo med Claes af Geijerstam och gästartister.